

קונטרס

סדר הכנה

לקט מדברי רבותינו
ודברי הדרכה שנשמעו
בכנסי 'סדר הכנה' של 'דרשו'
לבני הישיבות מסיימי ישיבות קטנות
העולים לישיבות גדולות

יו"ל ע"י ארגון

'דרשו ד' ועוזו'

קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה
רח' קצנלבוגן 66 ת.ד. 43064 ירושלים
טל. 02-5609000

סדר עימוד והפקה:

"חמד" - מ. מן 02-6516515

בפתח

בחור יקר הי"ו

מסיים שיעור ג'

העולה בשנה הבעל"ט לשיבה גדולה

בימים אלו הנך עומד בסיומו של פרק נכבד ונעלה במסכת העליה הרוחנית של נערי ישראל, כשאתה מסיים את לימודיך במסגרת השיבה הקטנה.

במהלך לימודיך בישיבה הקטנה עוצבה אישיותך, הפכת מילד לנער וקיבלת על עצמך את נועם עול התורה. שיעורי עיון ובקיאות, מוסר והלכה, הפכו לסדר יומך – סדר יומו של בן תורה. ערכי הנצח של עמינו הנבחר נסכו בך בעוז ותעצומות כשהנך לובש צורה של בן עליה, משתלם במידות וביראת שמים טהורה וחותר אל עומק מחשבת עבודת התפילה.

הישיבה היא בית היוצר של העם היהודי לדורותיו!!!

הישיבה מעמידה את הנער על דעתו, מעניקה לו את מבט ההשקפה הנכונה על מהות חייו וקיומו של האדם עלי אדמות ונוסכת בו את הכוחות המיוחדים ואת הכלים שעימם יצעד לאורך שביל עלייתו הרוחנית ובהם יבנה את ביתו – בית ד'.

מה גדולה ונכבדת השעה בה הנך ניצב על מפתן הכניסה להיכל השיבה הגדולה.

בישיבה הגדולה אתה עומד בפני המעבר מעולמו של נער לעולמו של בן תורה – בוגר, שלב נכבד ונעלה נוסף במסכת חיי העליה הרוחנית.

הישיבה הגדולה היא הבנין התורני בעל המימד המקיף ביותר עבור מי שזכה להיקרא בתואר הנכסף "בן תורה".

האתגר הרוחני והתורני העומד בפניך עם כניסתך לישיבה הגדולה הוא עצום ודורש התייחסות מעמיקה ומקיפה. לא הרי ההתמודדות היומיומית בישיבה הקטנה כגודל החשיבות שחובה עליך לייחס למטרות הנעלות הניצבות בניך בישיבה הגדולה וההתמודדות עימן.

וככל ענייני תורה ומצוות, כגודל ההכנה – משובחת התוצאה. ככל שתעמיק בהכנה הגדולה לקראת כניסתך להיכל הישיבה הגדולה, הן מבחינת הלימוד, ההנהגה, הרצון והכוונה להשקיע כל שבך על מנת לגדול ולפרוח בכרם בית ד', כך תהיה הצלחתך גדולה וכבירה בבחינת השלימות הנכספת.

על כן, בעצה ובהדרכה של מרגן גדולי ישראל וראשי הישיבות שליט"א, נטל על עצמו ארגון 'דרשו' לערוך עבור בני הישיבות הנכנסים לעולמה של הישיבה הגדולה, את כנס סדר הכנה המתקיים זו השנה השלישית אשר בו נשמעו דברי הדרכה והכוונה לבני הישיבות מפי גדולי ישראל, משגיחים ואישי חינוך.

מה נאדר היה מראה למעלה מאלף הבחורים מסיימי הישיבות הקטנות אשר ישבו בכנס האחרון והאזינו בקשב רב לשיחות ההדרכה של מרגן וראשי הישיבות שליט"א. זכות הייתה לנו, להיות לעזר ותועלת לשותים בצמא את הדברים, לחיזוקם ולהכנתם לקראתם עתידם הנעלה.

לתועלת הרבים, ליקטנו בחוברת זו, הדרכה מגדולי ישראל ומדברי ההדרכה שנמסרו בכנסי 'סדר הכנה' של 'דרשו' משנה זו והשנים שעברו, שבוודאי יהיו לתועלת לאלפי בני הישיבות הי"ו.

אב תשע"א

חזקו ואמצו לקראת עלייתכם,

הנהלת 'דרשו'

הר"ר דוד הופשטטר שליט"א

נשיא 'דרשו' ומח"ס 'דרש דוד' עה"ת

יסודות העליה

כיצד ניתן לדעת את התורה כולה?
מהו ההבדל בין תלולית, ככר, וטרסקל?
דרכי היצר – היאוש, העצלות, והזלזול

"רבי חנין דציפורין פתר קרא בתלולית [-ערימה] זו של עפר. מי שטיפש מהו אומר? מי יכול לקצות את זו. מי שפקח מהו אומר? הריני קוצץ שתי משפלות [-כלי מידה] היום, שתי משפלות למחר, עד שאני קוצץ את כולה. כך, מי שטיפש אומר, מי יכול ללמוד את התורה, נזיקין ל' פרקים, כלים ל' פרקים, מי שפיקח מהו אומר? הריני שונה שני הלכות היום, שני הלכות למחר, עד שאני שונה את כל התורה כולה" (ויקרא רבה פ' יט אות ב)

"אמר רבי יוחנן, לככר תלוי באוירו [-בחצון] של בית. מי שטיפש אומר, מי יכול להוריד את זה. מי שפיקח אומר, ולא אחר תלאו? אלא מביא שני קנים ומספקן [-ומחברן] זה לזה ומורידו. כך, מי שטיפש אומר, מי יכול ללמוד תורה שבכלבו של חכם? מי שפיקח אומר, והוא לא מאחר למדה? אלא הריני לומד שתי הלכות היום ושתים למחר, עד שאני לומד את כל התורה כולה" (ויקרא רבה שם)

"אמר רבי לוי, משל לטרסקל [-סל] נקוב ששכר בעליו פועלים למלאתו. מי שטיפש מהו אומר, מה אני מועיל, מכנים בזו ומוציא בזו. מי שפיקח מהו אומר, ולא שכר כל הבית והבית אני נומל? כך, מי שהוא טיפש מהו אומר, מה אני מועיל ללמוד

תורה ומשכחה. מי שהוא פיקח מהו אומר, ולא שכר יגיעה

הקב"ה נותן" (ויקרא רבה שם)

שלשת המשלים הללו טעונים ביאור. הרי בודאי לא בכדי הביאו חז"ל שלשה משלים לבאר את אותו הענין ממש, ואם כן יש לדעת מהו הלימוד שיש לנו ללמוד מתלולית העפר, מהכיכר התלוי באוירו של בית, ומן הטרסקל הנקוב^א?

אמנם, אם נתבונן, נמצא ששלשת המשלים הנזכרים אמורים כנגד שלשה יסודות גדולים הנצרכים לעליה במעלות התורה: הדרך לעליה, החלטה והסכמה ליגיעה, וערך עמל התורה.

הדרך הנכונה בלימוד התורה

פעמים שאדם מוכן לעמול בתורה ולהתייגע בה, אולם הוא מתייאש מלימודה כאשר הוא רואה את עוצם גודלה, שכן ארוכה מארץ מידתה. כאן מוצא היצר מקום להרפות את ידיו של האדם ולומר לו: "מי יכול ללמוד את התורה – נזיקין שלשים פרקים, כלים שלשים פרקים", הלא ברור שלא תוכל להקיף את התורה כולה ולדעת אותה על בוריה, ובודאי לא תוכל להעמיק כראוי בכל חלקיה. אם כן, מה טעם להתחיל במלאכה? זוהי אותה "תלולית של עפר", אשר הטיפש מתייאש בראותו אותה, ואומר: "מי יכול לקצות את זו".

באו חז"ל ולימדונו, כי לא כן מחשבתו של החכם, המבין שאינו צריך להשיג את כל התורה באחת, ואינו עושה אלא את מה שמוטל עליו לעשות באותו יום, ואין הוא מוטרד כבר עתה מעבודת העתיד.

הדרך הנכונה להילחם ביאוש, היא להביט אל "שתי הלכות היום", והעושה כן - מובטח לו שישגי לבסוף את חפצו^ב.

***** בשולי היריעה

א. עיין מה שביאר בזה בספר חוסן יהושע מאמר א פ"ג ובהגה"ה שם.

ב. כיוצא בזה פירש רש"י את הפסוק במשלי (יז, כד): "את פני מבין חכמה ועיני כסיל בקצה ארץ", וז"ל: "ועיני כסיל בקצה ארץ, לומר אין החכמה מצויה לפני כי רחוקה היא ממני, איך אוכל לשנות סדר נזיקין שהוא ל' פרקים מסכת כלים ל' פרקים מסכת שבת כ"ד פרקים, אבל לחכם הוא דבר קל, היום שונה שני פרקים ומחר שנים, ואומר כך עשו אותן שהיו לפני מעולם". וכעין זה ביאר גם הגר"א שם.

נכונות לעמל ויגיעה

אולם, גם מי שכבר יודע את הדרך הנכונה ומבין כיצד עליו לקנות את התורה, ואינו נסוג אחור מחמת היותה רחבה מני ים, גם אליו בא היצר ומסיתו לאמר כי שלימות התורה היא דבר שלא ניתן להשיג את עומקו, ככיכר התלויה באוירו של בית - שאי אפשר להגיע אליה.

שורש טענה זו של "מי יכול להוריד את זה", הוא העצלות וחוסר הנכונות לעמול. תירוצים רבים יש לעצל להצדיק את עצלותו: "אמר עצל שחל בדרך ארי בין הרחבות" (משלי כו, יג)^א. דבר שדורש ממנו עמל - נחשב בעיניו כאינו בר ההשגה, בדומה לטיפש אשר בראותו את הכיכר התלויה באויר ואינו חושב היאך להשיגה, אלא מעדיף להיותו בעצלותו ולא לעשות דבר.

לעומתו, מחשבת החכם היא: "ולא אחר תלאו?!". החכם מבין שכשם שמי שתלה את הכיכר עמל על הדבר על ידי צירוף קנה לקנה, כך יכול לעשות גם מי שחפץ להורידה. כן הדבר בתורה: אין קנין תורה בלא עמל, וכשם שהאנשים שבאו לפניו נאלצו לעמול בתורה ולהתייגע בהבנתה, שכן אף אדם לא השיג עדיין את התורה בלא לעמול בה, וכמאמר חז"ל (מגילה ו ע"ב): "אם יאמר לך אדם לא יגעת ומצאתי - אל תאמין", כך יכול אף הוא - על ידי עמל - לקנות קנינים בתורה.

קנין התורה אינו מן הדברים הבאים בהיסח הדעת ובלא יגיעה, כהון ועושר הבאים לאדם בנחלת אבותיו או במציאה. כדי להגיע לקנין בתורה, יש צורך ביגיעה עצומה של "שתי הלכות היום ושתיים למחר - עד שאני לומד את כל התורה כולה". זאת מבין החכם, ועל כן יודע הוא שעליו להתייגע כפי שעשו אלו שכבר למדו והצליחו.

***** & בשולי היריעה & *****

ג. ובמדרש (דברים רבה פ' ח אות ו) ביארו, שכנגד עצלות זו אמר משה רבינו: "בפיך ובלבבך לעשותו", וזו לשון המדרש: "שבעה דברים אמר שלמה על העצל, ומה שאמר משה היה גדול מכולם. כיצד, אמרו לעצל רבך בעיר לך ולמוד תורה ממנו, והוא משיב אותן ואומר להן: 'מתיירא אני מן הארי שבדרך'... אמרו לו הרי רבך בתוך המדינה עמוד ולך אצלו, אמר להן מתיירא אני שלא יהא ארי בתוך הרחובות... אמרו לו הרי הוא דר אצל ביתך, אמר להן והארי בחוץ... אמר לו בתוך הבית, השיב להן ואם הולך אני ומוצא את הדלת נעול אני מחזר ובא, אמרו לו פתוח הוא וכו'... ומה שאמר משה היה גדול מכולן, מניין, 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו' - הוצא דבר מתוך פיך". ועיין מסילת ישרים פ"ט.

שני ענינים אלו: לימוד התורה של "שתי הלכות היום ושתי הלכות למחר", והנכונות ליגיעה לאורך ימים ושנים כדי להגיע אל התכלית הרצויה, דורשים מהאדם התמודדות לא פשוטה עם כוחות הנפש, שכן מדובר כאן בשני קצוות מנוגדים: מצד אחד צריך האדם להתמקד רק במה שלפניו ובלימוד של 'שתי הלכות היום', ומצד שני צריך הוא להיות נכון ליגיעה עצומה לאורך ימים ושנים.

ערך עמל התורה

עד כה, במשלים של התלולית והכיכר, לימדו אותנו חז"ל כיצד להתגבר על מכשולי היצר ולהינצל מרפיון ידיים, אולם באמת אין משלים אלו דומים לנמשל לגמרי, שכן דרך קנין התורה אינה דומה כלל וכלל לדרך ההשגה של מילי דעלמא, וכפי שיבואר.

באשר אדם עמל ויגע כדי להשיג דבר גשמי, בודאי טוב היה לו אילו מבוקשו היה ניתן לו בלא יגיעה ובלא מאמץ, שכן בודאי טוב היה לאדם אילו לא היתה תלולית עומדת בפניו כלל, ולא היתה הכיכר תלויה באויר. הטירחה הנצרכת כדי להגיע אל התכלית אינה מעלה, אלא חסרון.

אולם לא כן בלימוד התורה, וכפי שלימדונו חז"ל: "לפום צערא אגרא" (אבות פ"ה מכ"ג) ולא לפי ההשגה⁷. העמל והיגיעה הנצרכים לקניית התורה, אינם רק אמצעי להגיע אליה, אלא מטרה ותכלית בפני עצמם הם, ולפיכך בעצם עמלו של האדם בתורה כבר קיים בזה את תכלית הלימוד.

***** ﷺ בשולי היריעה ﷻ *****
ד. וז"ל האור זרוע (ח"א הל' קריאת שמע סי' ו): "אדם שטרח בתורה כל מה שהיה יכול לטרוח, אף על פי שלא עלה בידו אלא דבר מועט, נותנין לו כאותו שטרח כמותו ועלה בידו הרבה, דלפום צערא אגרא". ועיין עוד הקדמת המב"ט לבית אלוקים. וידועים דברי הגר"ח מוולאז'ין שכתב על רבו הגר"א (בהקדמה לספרא דצניעותא): "העולה על כולם הן גבורותיו ונוראותיו, כי לא הראה בטוב נפשו, רק בעמלו אשר עמל, בחכמה ובדעת ובכשרון, ואחר רוב יגיעותיו, אף כי רצו למסור לו מן השמים בלא שום עמל ויגיעת בשר - לא נשא עיניו לזה... כי שמעתי מפיו הקדוש שפעמים רבות השכימו לפתחו כמה מגידים מן השמים... ולא היטה אזנו אליהם כלל". הרי לנו, כי אין ערך להשגת התורה הבאה שלא על ידי עמל, ורק העמל הוא המעלה את ערך התורה שהאדם קונה.

יסוד זה לימדונו חז"ל במשל השלישי: "אמר רבי לוי, משל לטרסקל [-סל] נקוב ששכר בעליו פועלים למלאותו. מי שטיפש מהו אומר? מה אני מועיל, מכניס בזו ומוציא בזו. מי שפיקח מהו אומר? ולא שכר כל חבית וחבית אני נוטל? כך, מי שהוא טיפש מהו אומר? מה אני מועיל ללמוד תורה ומשכחה, מי שהוא פיקח מהו אומר? ולא שכר יגיעה הקב"ה נותן".

בלומר, החכם יודע כי עצם העמל בתורה הוא התכלית, ללא קשר להשגה שתעלה בידו בסופו של דבר. על אף שאותן 'שתי הלכות היום' כאין וכאפס הן ביחס לכל התורה כולה, מכל מקום כל מדרגה ומדרגה בדברי תורה הרי היא כהשגת ידיעת התורה כולה, שכן בדברי תורה, העמל והיגיעה הם העיקר.

על פי זה ביאר החפץ חיים את מאמר חז"ל (ברכות כח ע"ב): "אני עמל והם עמלים, אני עמל ומקבל שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר". שכן לכאורה יש להקשות, וכי פועל או אומן העמל בענייני העולם הזה, אינו מקבל שכר על עבודתו? וביאר, שבענייני העולם הזה השכר ניתן על התוצאה בלבד ולא על עצם העמל, שכן העמל הוא רק אמצעי בדרך אל התכלית, ולכן אדם שהתאמץ והתייגע ולבסוף לא ראה תועלת בעמלו, אין כל ערך למה שעמל. לא כן בלימוד התורה, הקב"ה מחבב את העמל בלא קשר לתוצאה, ולפיכך מקבלים אנו שכר על עצם העמל, שכן בדברי תורה העמל הוא תכלית בפני עצמו (חפץ חיים על התורה פ' בחקותי).

סוף מעשה במחשבה תחילה

אולם זאת יש לדעת, כי האדם זקוק לשלשת היסודות כאחד. ערכן של "שתי הלכות היום שתי הלכות למחר" אינו גדול אם אין האדם שואף להשיג את התורה כולה. וכן במשל: החכם מצפה אימתי יעלה בידו לקוץ את התלולית כולה, ומתוך כך מפנה הוא ממנה מעט היום ומעט מחר, כחלק ממהלך שסופו פינוי התלולית כולה. אולם מי שמסתפק בקציצת מעט מן התלולית ודיו בכך, הלא ודאי לסכל יחשב, שהרי אינו מבקש כלל להגיע אל השלמות.

היסוד הראשון בעליה הוא ידיעת המטרה והשאיפה אליה, ורק לאחר שאדם מציב לעצמו את המטרה – יכול הוא להתחיל לצעוד בדרך המובילה אליה. מי שחסרה לו השאיפה והכוונה האמיתית להיות גדול בתורה – עדיין לא נכנס בשערי העליה.

בדרך זו ביאר ר"י בלאזר את מאמר חז"ל (תנא דבי אליהו רבה פכ"ג): "חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי". כדי לעלות ברוחניות צריך האדם תחילה לשאוף לגדלות, ואז בודאי ימצא את הדרך להתגבר על הקשיים ולהתעלות. אולם מי שחסר את השאיפה, הלא ישאר במקומו לעולם ולא יעשה דבר. על כן, צריך האדם לשאוף לפסגת הפסגות – למעשה אברהם יצחק ויעקב, ומתוך כך ימצא את הדרכים והאמצעים לעלות ולהתעלות (כוכבי אור החדש, מאמר לב)!

***** בשולי היריעה *****
 ה. עיין דעת תורה (לר"י ממיר, פ' ויקהל) שהאריך לבאר את מעלת השאיפה וידיעת המטרה, אשר בלעדיה אי אפשר להגיע לשום הישג. כמו שמפרש הרמב"ן את הנאמר על העושים במלאכת המשכן (שמות לה, כא): "ויבאו כל איש אשר נשאו לבו, וז"ל: "כי לא היה בהם שלמד את המלאכות האלה ממלמד, או מי שאימן בהן ידיו כלל, אבל מצא בטבעו שידע לעשות כן, ויגבה ליבו בדרכי ה' לבוא לפני משה לאמר לו אני אעשה כל אשר אדוני דובר". אלו שעשו את מלאכת המשכן לא ידעו את האומנות כאשר התקברו לעשות במלאכה, אלא ששאיפתם האיתנה לזכות להיות מבוני המשכן, סייעה בידם לגשת למלאכה, ללמוד אותה ולהצליח בה.

ו. יסוד זה שבתחילה צריך לברר את התכלית ורק מתוך כך ניתן לדעת כיצד להגיע אליה, מצינו גם במהלך בריאת העולם שהיתה בדרך זו, וכפי שאומר הכתוב על החכמה (משלי ח, כב-כג): "ה' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז. מעולם נסכתי מראש מקדמי ארץ", וביאר המלבי"ם, כי החכמה היתה תחילה לכל הבריאה, ועל פיה נקבעו כל דרכי ההנהגה ונוסדו כל העולמות והשתלשלותם, כלומר, תכנית הבריאה היתה מוכנה מלכתחילה, וה'סוף מעשה' של הבריאה היה קבוע ב'מחשבה תחילה' - בחכמה העליונה שקדמה לכל.

ז. ועיין שפתי חיים מועדים ח"א (עמ' פז-צ) שהאריך ביסוד זה, והוסיף (שם עמ' צ) שזוהי כוונת המסילת ישרים שפתח את חיבורו בכך ש"יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה" הוא הידיעה כי "השלמות האמיתית הוא רק הדביקות בו יתברך". אף על פי שמדרגת דביקות זו הינה גבוהה מאד ומקומה רק בסיום כל סולם מדרגות העבודה שבספרו - זהירות, זריזות וכו', למרות זאת כבר בתחילה צריך לדעת להיכן הולכים, "ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו".

לא נפלאות היא ממך

אלו הן היסודות לקנין התורה, אשר אי אפשר בלעדיהם. הראשון הוא ידיעת המטרה והתכלית, ועל כן מוטל על כל בן עליה לשים לעצמו מטרה עליונה של שלמות ולשאוף אליה, ועל פיה יכין לעצמו את דרכי העליה.

לאחר מכן, עליו להכין את הדרכים כפי שאיפתו, ועליו לדעת כי הדרך הנכונה היא "שתי הלכות היום שתי הלכות למחר". אין לקפוץ מדרגות, לכל יום עבודתו שלו, ואין עבודת היום הזה תלויה בעבודת יום המחר. הבחנה זו מבטלת את רפיון הידיים שמכניס היצר בלב האדם, ובזכותה תהיה הדרך אל השלמות ברורה לפניו.

ובנוסף, עליו לזכור את ערך עמלה של תורה, אשר גדר 'תכלית' לו, ויש בו חשיבות עליונה מצד עצמו. וכלשון החזו"א (קובץ אגרות ח"א סי' ב): "כל סגולות לימוד התורה - נאמר על עמלה".

זוהי הדרך אותה יבור לו כל הבא להתעלות בתורה - שאיפה עצומה לגדולות, קביעות ב'שתי הלכות היום', והכרת ערך עמל התורה. כך יזכה להשיג את התכלית הנכספת.

קונטרס

סדר הכנה

לקט מדברי רבותינו
ודברי הדרכה שנשמעו
בכנסי 'סדר הכנה' של 'דרשו'
לבני הישיבות מסיימי ישיבות קטנות
העולים לישיבות גדולות

רבינו האבי עזרי

מרן הגרא"מ שך זצוק"ל

סוד קיום עם ישראל היא הכנת התורה הערבה

"...מפני שאנו בני ישראל יש לנו דרך אחרת איך להתקיים. אנו לא בחרב ולא בחנית. יש לנו דרך איך להתקיים, ע"פ חז"ל שמימות אבותינו לא פסקה ישיבה מהם, אאע"ה זקן ויושב בישיבה, יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה, יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה, זהו מה שירשו לנו אבותינו..."

יש להתבונן שבהרבה ממצוות האדם הסובבים את סדר יומו כתוב בהם זכר ליציאת מצרים, ואילו לגבי חג הפסח, כל המצוות שנאמרו בו זהו ממש הצילום והתרגום של יציאת מצרים גופו, וחייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא עצמו יצא ממצרים, ועל כל זה המצוות מראות.

וכל אחד צריך להתבונן איך היתה יציאת מצרים, אחרי מאתים ועשר שנים שעבדו בפרך, לא יום ולא לילה, תבן לא נתן להם ולבנים תתנו, יותר ממה שבן אדם יכול בכוחו, להביא ולעשות לבנים אף שאין נותנים לו חומר הגלם לכך, אבל כך היתה הגזירה. וסבלו סבל שאי אפשר לתארו. היה במצרים מקור הטומאה, שנקראת טומאת מצרים, תועבת מצרים. כל פינה, כל איש ואשה היו מלאים טומאה ותועבות, ומתוך כל טומאת מצרים נשארו נקיים וזכים, שלא פגעה בהם הטומאה, לא התבוללו ולא התערבו עם כולם, לא שינו את לשונם ולא שינו את לבושם, הכל כמו שירשו מיעקב אביהם ע"ה.

ממשאו של מרן ראש הישיבה הגראמ"מ שך זצוק"ל משנת תשמ"ב בחנוכת הבית לישיבת "בית אליהו" ישמח משה.

איך זה יתכן, מהו הכח שנתן להם זאת, איזה כח אנושי יכול לעשות זאת. דמוצד אחד היו המצרים חופשים שאין מעצור לפניהם, ומאיך הגזירה של "כל הילוד היאורה תשליכוהו", שהמצרים רדפו והרגו ושחטו ועבדו בהם בפרך, ובכל זאת עם ישראל נשארו קיימים ושלמים.

ועוד, גם עם ישראל יצאו ממצרים רק מעט, וכמש"כ בפסוק "וחמושים עלו בני מארץ מצרים", ויש דעה בחז"ל שרק אחד מחמישים עלו, דהיינו תשעים ושמונה אחוז לא יצאו, רק שני אחוז ממאה יצאו ממצרים, והם היו הנקיים בעם, איך זה.

אלא דהסוד שלנו זהו דברי חז"ל, שבזמן שיוסף הזמין את אביו לגור במצרים וקבע לו שיגור בארץ גושן, כתוב בפסוק "ואת יהודה שלח לפניו" ופרש"י בשם חז"ל קודם שיגיע לשם שלח את יהודה שיתקן לו בית מדרש שמשם תצא הוראה. קודם שהיו שם אנשים, לפני בואם כלל, הדבר הראשון שהיה זה ישיבה, חדר, בית ספר חרדי, זה היה היסוד של האומה, וזהו סוד קיומם בכל אותן שנות השיעבוד. ומבית ההוראה שהקים יהודה ינקו את כח קיומם.

מפני שאנו בני ישראל יש לנו דרך אחרת איך להתקיים. אנו לא בחרב ולא בחנית. יש לנו דרך איך להתקיים, ע"פ חז"ל שממיות אבותינו לא פסקה ישיבה מהם, אאע"ה זקן ויושב בישיבה, יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה, יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה, זהו מה שירשו לנו אבותינו. אברהם אבינו היה יחיד בעולמו, נתאר לעצמנו היו מלכים ושרים ומשפחה שכולם היו נגדו, כל העולם היה נגדו, ואברהם אבינו יחיד בעולמו שדרש רק אחדות השם, השליכוהו לכבשן האש ומסר נפשו על קדוש השם, גלה מארצו ונתנסה בעשרה נסיונות ועמד בכולם. זוהי הירושה שלנו, שאנו יכולים להיות יחיד בעולם, וקיומינו ע"י התורה שמחזקת ומעמידה אותנו להיות לעם סגולה. את יהודה שלח לפניו לגושן, שלחו לתקן ישיבה ובלי זה יכולים להיות עם, אבל לא עם ישראל, עם ישראל זה רק עפ"י התורה וזוהי תרבותינו. כי מה היא תרבותינו, אנגלית, צרפתית, גרמנית? התרבות שלנו זה החז"ל, הגמרא הקטנה

הזו, היא התרבות שלנו, ואם אנחנו עוזבים אותה אין לנו שום שם, איבדנו את שמנו כעם וממילא אנו מתבוללים. וסוד הקיום הוא ההתחברות ללימוד התורה שנוסכת שמחה עצומה בלב הלומדים ומביאה אותם להעמיק ולהתחזק ביתר שאת בלימודה.

יחיד מתוך מליונים צריך חיזוק, כי אם לא, יטמע ויתבולל, כך אומה בין שבעים זאבים – ישראל בין אומות העולם גם צריכים חיזוק, איך להשאר בתור עם ישראל ומה מקיים אותנו. לא הבניינים, יש בניינים יותר יפים בפאריז, יש בניינים יותר מפוארים באסטנבול ובניו יורק ובכל מקום, יותר גדולים ויותר יפים. אנחנו לא יכולים להתחרות עם כל האומות בזה, ובמה אנו יכולים להתגאות ולהתחרות באומות העולם, רק בתורה שלנו ובמוסר שלנו. ובלי זה רואים עד היכן אפשר להגיע, לעשות ע"ז מאיזה משחקים, חושבים שזה כבוד וקיום לעם ישראל אם ינצחו בכדור סל באיזה מקום, זהו קיומנו וזה מחזקנו? הם בטלנים ואנו הבונים. מיהו הבונה של עם ישראל, חז"ל אומרים שכל שרי האומות נתקבצו אצל בלעם וביקשוהו שיקלל את עם ישראל, אמר להם צאו וראו אם יש תינוקות שמצפצפין בביהמ"ד לא תוכלו להם. אם יש עוד בימד"ר, אם יש עוד חידר, עוד חינוך העצמאי אי אפשר לנצח אותנו, וזהו סוד קיומנו.

ובכל מקום שמתקיימת ישיבה זה היסוד של קיומנו, על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, ומהו תורה, לא תורה שמונחת בקרן זווית, שמונחת בארון וקוראים בה רק בשבתות ובשני וחמישי, תורה זה מה שלומדים בה ומקבלים את המוסר שלה. אין לנו במה להתבייש במוסר התורה, היא הייתה הראשונה שכתבה את כל המידות הטובות בזמן שכל אומות העולם היו עובדי עבודה זרה וגילולים. והתורה קבעה למעלה מארבעת אלפים שנה "ה' אלוקינו ה' אחד".

יש בחז"ל שבשלושה דברים נתנה התורה, באש, במים ובמדבר. באש דכתיב "השמע עם קול אלוקים מדבר אליו מתוך האש ויחי", רק האומה הישראלית יכולה להראות דבר כזה שבכל מצב שיש, אנו שומעים את דבר

ה'. במים, היינו קודם קריעת ים סוף שמצד אחד היו המצרים ומצד שני הים, וקפצו לים מתוך האמונה בה' ית', וזה הטביע בעם את הכח הזה. ובמדבר, זהו מקום שאין בו כלום, אין אפי' ד' אמות ושום דבר, ואנחנו עברנו דבר ששום אומה ולשון לא עברו ועשו כזאת, שאנחנו יכולים להתקיים בגלות אלפי שנים, עם גזירות ורדיפות והריגות, ואנחנו ב"ה חיים וקיימים, מפני שיש הבטחה של הקב"ה.

ואנחנו צריכים להמשיך בזה ולא ברעיונות אחרים, לא בשיטות אחרות, אלא בשיטה הישנה שלנו שירשנו מאבותינו, תורה ציוה לנו משה מורשה קהילת יעקב, זוהי ירושה לנו ואנו צריכים להחזיק בה, להיטיב הבנתנו בה ולשקוד על תלמודה יומם וליל.

ויש לקוות שהקב"ה יעזור שכל מקום תורה יהיה לו קיום והמשך לעולמי עד, ולא תיפסק ישיבה מישראל.

דרכי הלימוד הנצרכים ללומדם בישיבה

זוהי עליה מובטחת

"מעמו וראו כי טוב ה'", מי ששקוע בלימוד יחד עם מחשבה ותפילה הוא יכול להשיג. הרוצה לדעת, יודע. וכל אחד צריך להתחזק. ברוך ה' שהצליחו ששה עשר בחורים בישיבה לגמור את המסכתא, זוהי באמת הצלחה, כך היה הלימוד מאז ומתמיד, ובאתי לחזק ענין זה, וכאשר יצליחו לגמור בזמן הבא מסכת נוספת ועוד מסכת, זוהי עליה מובטחת. ומתוך זה בא החידוש, בודאי לא לומדים רק את ה"עברי טייטש" [פירוש המילות], אלא לומדים ומתקשים, מעיינים ומדברים זה עם זה, ואם לא מבינים, מדברים עם מי שגדול יותר, שואלים ואם לא מבינים עדיין, ממשיכים הלאה, ובחזרה נוספת מתברר יותר. כך הוא דרך הלימוד, וכך ראיתי מתוך הנסיון. אינני זוכר כמה פעמים למדתי מסכת גיטין, אבל בכל פעם שאני לומד מתיישב לי מה שהיה קשה לי מאז. "כי ה' יתן חכמה - מפיו", כאשר לומדים ברצינות ורוצים ללמוד ולדעת, ה' עוזר.

כל אחד צריך להתחזק. זוהי ההתחלה, שהתחילו לדעת מסכתא, לגמור את המסכתא ולדעת אותה. זוהי ההצלחה הגדולה ביותר שישנה. מי שהוא ריק, באים אצלו כל המחשבות השונות, ומי שממלא כריסו בש"ס ופוסקים, הכל שונה אצלו, וה' יעזור שתהיה הצלחה.

(מתוך שיחה בסוף זמן בישיבת גרודנא, 'מחשבת זקנים' עמ' רמ"א)

כל ימיו בעמוד וחזור קאי

ראשית דבר יש לשים לב להתמדה בלימוד, אני מבוגר מכם, ויודע מתוך הנסיון הרב שכל אחד ואחד יכול לגדול. ואין יוצא מן הכלל, בין בעל כשרון גדול ובין מי שאינו כשרוני, כל אחד יכול לגדול בתורה. הפסוק אומר "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה", ומי שלומד עולה, ומי שאינו מתמיד ואינו לומד, גם אם הוא כשרוני אינו גדל, כך מורה הנסיון, וכך שמעתי גם מדודי רבי איסר זלמן מלצר זצוק"ל שהיוצא גדול בתורה הוא מי שלמד ולא דוקא הכשרוני, אמנם אי אפשר לבחון את העליה בזמן קצר אלא לאחר תקופה, ובמשך כמה זמנים רואים את התועלת.

והדרך הוא ללמוד את הגמ' ולחזור כמה פעמים, ללמוד מהר יותר ולחזור הרבה. לחזור על מה שלמדו בזמן שעבר, ולהתקדם במסכת שלומדים. לדעת לפחות חצי מסכת שזה כידיעת מסכת קטנה, בזמן נוסף מסכת נוספת, וכשיודעים כמה מסכתות נעשים גדול. בצעירותי חזרתי שמונה פעמים, ולא חזרה מיד על הגמרא שלומדים, אלא לחזור לאחר לימוד של כמה דפים, ולאחר שגומרים פרק לחזור שוב, וכן בסוף שבוע ביום שישי חזרה נוספת. צריך לחזור בתמידות, וכמו שאמר הגר"א לרבי חיים וואלוז'ינר שהתפלל ושאל על כך שחזר סדר מועד י"ד פעם ועדיין איננו מחוור אצלו, ואמר לו וכי מי"ד פעמים אתה רוצה שתדע? אלא כל ימיו בעמוד וחזור קאי.

(מתוך שיחה בתמוז תשמ"ו בישיבת נחלת הלויים, 'מחשבת זקנים' עמ' רס"ב)

מרן ראש הישיבה

הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל

משא חיזוק והדרכה בכינוס הגדול סדר הכנה למסיימי הישיבות לצעירים בארץ הקודש

אולמי היכלי מלכות - ז' מנחם אב תשס"ט

הכניסה לישיבה היא תחילת בניין יסודות החיים

**ברשות כל הנאספים תלמידים יקרים, שהקב"ה יתן עליכם ועלינו את התועלת
מהדברים שבעזה"י נדבר.**

הנה תקופה זו של הכניסה לישיבה גדולה הוא התקופה של בניית היסודות לכל החיים. ידיעה זו לא מספיק בידיעה לבד אלא צריך לשנן זאת שהישיבה היא המקום להשגת גדלות בתורה ובהנהגת התורה וכל קניני המעלות שעל ידם יזכו לבחור בחיים לחיי עוה"ז מאושרים ומכל שכן וכ"ש שזה מקום ההכנה לזכות בחיי נצח חיי עוה"ב ולאחר שנזכה לגאולה שלימה ותחיית המתים כמבואר בארוכה ברמב"ם הל' תשובה. ולכן נזכיר כאן את היסודות שמי שישתדל בהם יזכה לגדול ולהצליח.

עשה לך רב

הנקודה הראשונה . הוא מה שהתנא באבות [פ"א מ"ו] כתב עשה לך רב ולכאורה יש להבין הרי הרב הוא גדול בתורה והאם התלמיד הצעיר הוא יעשהו לרב הרי הוא רב בזכות עצמו! אמנם כשנדייק לשונו של התנא הרי הדברים פשוטים שאין הכוונה כלפי הרב שהוא מקבל את גדלותו בתואר רב ע"י התלמיד, אלא עשה "לך" רב, היינו שהתלמיד צריך לעשות את עצמו להיות כלי מקבל מהרב בהכנעה בתור תלמיד, ובלי שיעשה התלמיד את הרב על עצמו לרבו לא

יוכל לקבל מהרב תורה על אף גדלותו הגדולה של הרב, דבר זה צריך התלמיד להבין! שבכדי להתלמד איך להבין דף גמרא על בוריו, ואיך נכנסים לעומק הסוגיא צריך לקבל מרב ללמוד ממנו דרכי הלימוד וההבנה.

בצעירותי כשלמדתי בוילנא אמר לי המשגיח הקדוש רבי שמחה פלוטקין זצוק"ל דע לך! שהנך לומד אצל הרב'ה דף גמרא, אינו מלמד אותך רק את הדף של המסכת הנלמדת, אלא אתה לומד ממנו כל התורה כולה, כיון שעל ידו אתה בנוי להבין בכל התורה כולה. וכך רואים מכל גדולי ישראל שקיבלו מפי רב. ולכן יש גם לדייק כל ביטוי וביטוי של הרב, זכיתי לקבל תורת ממורי ורבי רבינו רבי שלמה היימן זצ"ל והיה צריך לדייק כל ביטוי בדבריו, כי כשלא דייקו בדבריו הרי הדברים כבר קיבלו משמעות והבנה אחרת.

"בי נער ישראל ואוהבהו". זוהי המידה להישאר בבחינת נער שמרגיש שעדיין אינו שלם ואינו מתגאה בעצמו אלא מבקש לקבל מרבתי.

וכשמחפשים את ביקוש האמת זוכים ללמוד בדרך הנכונה, ע"י שמדייקים את לשון הגמרא כפי שסידר רב אשי להבין כל המו"מ בין האמוראים, ורואים שבלי רש"י א"א להבין ולפרש את לשון הגמרא, וגם כשמדייקים את קיצור לשונו של רש"י [כפי שמקובל שלא יצאה מתחת קולמוסו טיפת דיו יתירה] צריכים עדיין להגיע גם לפירושים של רבותינו הראשונים, שהקב"ה נתן לכל אחד מהם סגנון שונה מחבירו, שכל סגנון מביא את הלומד לדרגה אחרת של יגיעה ועמל בתורה. [כגון הרמב"ן בחידושו מוכרח יגיעה ועמל רב, הרשב"א ג"כ צריך יגיעה אבל הרבה יותר קל מהרמב"ן והריטב"א קל יותר מהרשב"א].

קנה לך חבר

הנקודה השניה. הוא החלק השני בדברי התנא שם באבות, "וקנה לך חבר". חבר צריך לקנות היינו כמו שנכנסים לחנות לקנות בד לתפור חליפה, הרי בודקים את טיב הבד ואת הדוגמא, ואח"כ נותנים לחייט לתפור ומדקדקים שהחליפה תהיה לפי המידה ותעמוד על הגוף בצורה נאותה, יותר מכל זה צריך להקפיד בקניית חבר, מכיון שהשפעה של חבר היא השפעה גדולה מאוד כמו שאמרו חז"ל [תענית ז'] הרבה למדתי מרבתי ומחבירי יותר מרבתי. ומכ"ש

בזמנינו שההתדרדרות של הרחוב גדולה מאוד, מצב הרחוב הוא נורא ואיום, רח"ל איבדו צורת אדם, לא רק שנאבד צורת גדול בתורה וצורת ת"ח אלא נאבד צורת אדם, ולכן צריך זהירות גדולה ובדיקות וחקירות על החבר והחברה שהם לא נדבקו ח"ו ברעל של ההפקרות השורר בעולם, זהירות זו צריכה להיות הן בקביעת חברותא ללימוד והן כשקובעים את חברי החדר בפנימיה, שיהיה הנהגתם ישרה וראויה ולא מאלו ההופכים את הימים ללילות הלילות לימים.

דעו! שהזהירות ברכישת חברים הוא יסוד החיים!

האדם תמיד נתון בעליות וירידות

נקודה שלישית. כתב רבינו חיים מואלוזין זיע"א בספר רוח חיים על אבות וז"ל: והנה האדם הוא תמיד עולה ויורד ובעת ירידתו נדמה לו כי כל מה שעושה עכשיו מן התורה ומן העבודה, אינו כלל בלב שלם ואין מצליח לו, והיה רוצה לנוח ולהתגרות בשינה עד שיעבור אותו הזמן וישוב לזריזותו, וזה ידוע הרבה להולך בדרך התורה. אבל באמת אינו כן כי האדם בנקל יוכל לעלות למדריגתו אם הוא עוסק אפילו על ידי התרשלות משלא יעסוק כלל, כי יתרחק מן התורה ויותר יקשה לו להזדרז עוד.

דברי קדשו אלו של רבינו בעל הנפש החיים זי"ע מאירים את כל מהלך החיים של האדם, שהעמידה בנסינות הוא תכלית כל חיי העוה"ז, כמו שכתב המסילת ישרים בפ"א שכל תכלית האדם בעוה"ז הוא עבור ג' דברים, שהם לקיים מצוות, לעבוד [איזוהי עבודה שבלב זוהי תפילה], ולעמוד בנסיון. ובמחשבה שיטחית מבינים שלעמוד בנסיון הוא כשמגיע לאדם איזה מאורע מיוחד שעומד במצב של נסיון האם יקיים רצון השי"ת, צריך הוא להתגבר ולעמוד בנסיון, אולם כשמתבוננים הבנה זו היא בטעות יסודה, כי הנסינות אצל האדם אינם באים רק באיזה מאורעות מיוחדים אלא כל רגע ורגע עומד האדם תחת נסיון האם יבחר בטוב או ח"ו להיפך. ולדוגמא בעת שלומד עם חברותא ונזכר באמצע לימודו בסיפור שרוצה לספר לחבירו, הרי עומד הוא תחת נסיון האם יפסיק מלימודו או לא, וכן בכל רגע ורגע במהלך החיים אם בדבר שקשור לראיית העיניים ואם בדבר שקשור בדיבור וכהנה רבות.

[הנה בענין זה של הפסק בשעת הלימוד, הנני נזכר כעת מה שמסופר על הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל שבעת שלמד בחברותא הגיע טלגרמא מהבית והכניס לכיס ולא פתח לראות מה כתוב בו. ורק בגמר הלימוד פתח וראה ששלחו להודיעו שנולד לו בן, ונכנס לרבו מרן החפץ חיים זי"ע לשאול האם לנסוע לברית, וענה לו הח"ח בשאלה האם אין מוהל שימול את בנך? אם יש מוהל הרי הברית יתקיים בלעדך, וכמובן שהגאון ר' אלחנן נשאר בראדן ללמוד ולא נסע לברית].

בל סיבת המשברים שקורים לבני הישיבות, ולדאבונינו אוי! אוי! כמה רבים הם המשברים שיש לבני הישיבות, א"א לפרט. אבל הרבה מהם נובעים מהסיבה כי חושבים "הנה לא הולך לי", וזה טעות כפי שכתב רבינו חיים זי"ע כי כל אחד נתון בעליות וירידות וגם התלמיד שהוא רציני ומתעלה בתורה ויר"ש, הוא נתון במצב של עליות וירידות וזה תכלית האדם בימי חייו לעמוד בנסיונות ולהתגבר ולעלות.

וכן יש הרבה שסיבת השברון אצלם מחמת מידת הקנאה, שרואים שחבירו מצליח יותר, ואע"פ שאמרו קנאת סופרים תרבה חכמה זה רק בקנאה שאינה נגועה במידות רעות אלא בקנאה לש"ש, ומי זה שיכול להיות בדרגה זו.

תורה עם יראת שמים היא עץ החיים

אחז"ל ילקוט משלי ט"ו אורח חיים למעלה למשכיל, אין אורח חיים אלא דברי תורה, שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה.

ורבינו חיים מולאזין רוח חיים פ"ו המשיל זאת למי שטובע בנהר ומתחזק לאחוז בעץ למען ינצל, ואם ח"ו לרגע אחד יעזוב את האחיזה בעץ הרי גלי הים הסוערים וזועפים יהמו עליו ויטביעוהו, - הם גלי היצה"ר של ים התאוות פועלים להטביע את האדם ואם לא יחזיק בעץ החיים היא התורה הק' הרי ח"ו הוא נתון בסכנה להיכחד מן החיים. - אם רוח המושל יעלה עליך מקומך אל תנח.

כמה גלי הים נמצאים כעת בזמנינו, ואם לא יחזיק בעץ החיים של התורה הרי ח"ו יטבע, אמנם כדי שהתורה תהיה עץ חיים להצילו מגלי הים הוא ע"י

לימוד המוסר, ולימוד מוסר צריך ללמוד מוסר מתוך התפעלות ולא מוסר של ידיעת המוסר.

קטע של לימוד במסילת ישרים מתוך התפעלות ובעיון כמה זה מעורר את הלב! כמה זה מעורר את המחשבה! כמה עצות בכל דרכי החיים מוצאים בכל ביטוי וביטוי של המסילת ישרים. ולימוד זה לא מספיק לימוד של פעם אחת אלא צריך ממש להיות בגדר של עמוד וחזור תמיד. וכן דברי ההקדמה של המסילת ישרים הם דברים חוצבים להבות אש באר מים חיים לרוות את הצימאון לחיים אמיתיים.

[**המשניח** בעל אור יחזקאל אמר לי לחלק את ימי הלימוד מוסר בשבוע, כמה ימים ללימוד מסילת ישרים וכמה ימים שערי תשובה שער ג' ששם מברר רבינו יונה את כל מצוות התורה ודברי סופרים וקניני המעלות].

תורה ותפילה קשורים זה בזה

בגמ' נדה [דף ע']. אמרו מה יעשה אדם ויחכם, אמר להם ירבה בישיבה, אמרו הרבה עשו כן ולא הועיל להם, אלא יבקשו חכמה ממי שהחכמה שלו, שנאמר כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. תני ר' חייא משל למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו ומשגר לאוהביו ממה שלפניו, ופירש"י כך חכמה שהיא לאוהביו של מקום ניתנה להם מפיו ולא מאוצר מאחר.

ומסיק בגמ' דהא בלא הא לא סגיא. שצריך גם להרבות בישיבה – התמדה, וגם בקשת רחמים ע"י תפילה.

למרנו בדברי הגמרא על הקשר בין תפילה להצלחת הלימוד, וכן על גודל מעלת הלומד שהנה הוא לומד ממש מפיו של הקב"ה.

[**ומצינו** בגמרא בהוריות דף י"ב שכשלומדים מפי רב צריך להסתכל על פיו של הרב דכתיב והיו עיניך רואות את מוריך והוא כעין מה שכתוב כאן שהלומד תורה הרי הוא לומד מהשי"ת ממש "מפיו דעת וחכמה", ולכן שמיעת שיעורים ושיחות ע"י מכשיר הקלטה חסר בזה כל המעלה של "חזו לפומיה"].

ומובא בספר יערות דבש להגאון בעל התומים דברים חוצבים להבות אש בענין זה וז"ל: ובדוק ומנוסה, אם יתפלל אדם שחרית וקריאת שמע בכוונה, שבו ביום יזכה לדבר מצוה ויצליח בעסקיו ואף שלשעה יחשוב שאינו, בסופו ימצא שכן הוא, ואצ"ל שיצליח בו ביום בתורה, ומצוה גוררת מצוה, וכן להיפך, אוי לי על שברי, בעת שאיני מתפלל בכוונה כראוי, כל היום אין שמועתי בתורה מכוונת וקרעים אלביש, ולהיפך אם אזעק ואשוע לד' מקירות לבבי בתפילה לחונני דעה כי דלותי עד מאוד בעו"ה, אף הוא ירחם עלי להאיר עיני בתורתו.

ולבן עם נבון וחכם, אל תאמרו הא דעדיף זה מחבירו לרוב שכלו ועוצם חכמתו ובינתו, לא כן הוא, שקר נחלתם, רק מתת ד' הוא כאשר נוחיל טובו וחסדו ברב תפילה ותחנונים, ואין לך דבר שמזכה לאדם להשיג ישרות התורה ולפענח מצפונים בדרכי יושר ואמת, אלא להתפלל אל ד' בדמע שישוב וירחמנו כי א-ל שומע תפלה הוא וקרוב לכל קוראיו באמת. עכ"ל.

ובחזון איש זצ"ל בקובץ איגרות איגרת ב' כתב וז"ל. התפילה היא מטה עוז ביד כל אדם, וכל שישים האדם מבטחו בו ית' כן יעלה וכן יצליח, וישמר מכל דבר המפסיד את הלימוד האמיתי, הלימוד והתפילה קשורים זה בזה. עמל הלימוד עוזר לאור התפלה והתפלה עוזרת את הלימוד. תפלה בבחינת "קבע" מרחיקה את הלימוד, והלימוד בעצלתיים מונע תפלה, עכ"ל.

מובא בשם רבינו בעל הנפש החיים זי"ע, שא"א לקנות תורה בלי מ"ח קניני התורה. קנין התורה זה מעלה את האדם בכל המעלות, ידיעת התורה אינה משנה את מציאות האדם. מידיעת התורה בלבד אינו נקרא עדיין מהות של איש תורה, אלא רק ע"י קנין התורה. וקניני התורה הם מלמדים לנו את הצורה של לימוד התורה ביגיעה ועמל ובהתמדה ולפרוש מתענוגות העוה"ז, וענין תיקון המידות – נושא בעול עם חבירו שהענין זה יש לעמול ולעבוד ביגיעה ומחשבה להרגיש את מצבו של השני.

אם יקבלו את הדברים ששמעו ויחזרו על זה, שינון וחזרה פעם אחר פעם הרי בס"ד יקבלו את התועלת הרצויה ויזכו לגדול ולהתעלות בגדלות התורה יר"ש ומידות טובות לפארת ישראל.

מרן פוסק הדור

רבינו הגרי"ש אלישיב שליט"א

אשרי בני התורה בדורינו המרבים ביגיעה תמידית

שבח גדול יש לבני התורה המשקיעים בעמל ויגיעה כוחם בתורה ויושבים באהלה של תורה ביגיעה גדולה ובהתמדה נפלאה, ומקדישים שעות היום והלילה ללימוד התורה בנעימות ובלא הפסק.

והנה יש להבין אם באמת היום ג"כ לומדים כ"כ הרבה כמו בזמנים שעברו, א"כ היכן הם אותם "גדולים" שהיו צריכים לצמוח, ואינם. אלא שהן אמת שגם כיום לומדים את אותם שתים עשרה שעות ביממה, אבל ההבדל מזמנים שעברו, שאז היו לומדים שתים עשרה שעות, אבל היום "שתים עשרה שעות לומדים, ושתים עשרה שעות 'לא' לומדים!!" וזהו ההבדל שלכן היום לא צומחים כמו שצריך.

ודרך הלימוד הנכון הוא שצריך לחזור ולחזור על הלימוד ולהיות שקוע בו כדי שיוכל לזכור הלימוד ולא ישכח הימנו ואמנם כי צריך לחזור ולחזור בלי סוף, אבל העיקר הוא "שלא יהיה היסח הדעת", וכדכתיב במשלי (כג, ה) "התעיף עיניך בו ואיננו", דקאי על תורה כדאיתא כמה פעמים בגמ' (ברכות ה. מגילה יח: סוטה לה.).

ובן איתא בספרי (דברים פ"א מ"ח) "דבר אחר כי אם שמור תשמרון את כל המצוה הזאת, מנין אתה אומר שאם שמע אדם דבר מדברי תורה ראשון ראשון ומקיימו כשם שראשונים מתקיימים בידו כך האחרונים מתקיימים בידו שנאמר כי אם שמור תשמרון, ומנין שאם שומע ראשון ראשון ומשכחו כשם שאין הראשונים מתקיימים בידו כך אין האחרונים מתקיימים בידו תלמוד לומר (דברים ח, יט) והיה אם שכח תשכח אי אתה מעלים עיניך ממנו עד שילך לו שנאמר (משלי כג, ה) התעיף עיניך בו ואיננו.

והיינו כי גדול עניין הרציפות שצריך אדם בלימודו, ו"היסח הדעת" הוא מכשול גדול בהתעלות האדם בלימוד התורה ובזכיה שיכול לזכות להיות "גדול" בה. ובכל מה שלומד תגדל מעלתה בעיניו ויקפיד ביותר להיות כולו שקוע בתורה "ובה יהגה" ועל ידי כך יקבל ויקנה לעצמו את כוח סגולתה.

והנה איתא בחגיגה (ה' ע"ב) "תנו רבנן, שלשה הקב"ה בוכה עליהן בכל יום, על שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק, ועל שאי אפשר לעסוק בתורה ועוסק, ועל פרנס המתגאה על הצבור וכו'..."

והביאור בזה ע"פ מש"כ הט"ז (או"ח סי' מ"ז) לפרש את הנוסח שאנו אומרים בכל יום בברכת התורה "לעסוק בדברי תורה". וביאר הט"ז ד'עסק' - היינו "דרך עמל ויגיעה, שעוסק בפלפול ומו"מ של תורה".

ועל זה הדרך ג"כ יש לבאר מה שבוכה הקב"ה על מי שאפשר לו "לעסוק" בתורה ואינו "עוסק", והיינו שהקב"ה בוכה על מי שיכול להתייגע ולעמול בהבנת התורה, ואינו עוסק בה בעמל אלא לומד במהירות ושטחיות, וזהו ביטול תורה אצלו.

ומה שאמרו עוד שבוכה "על שאי אפשר לו לעסוק בתורה ועוסק", היינו שעדיין אין לו את יסודות הלימוד, ואינו יודע את דרכי הבנת התורה ופלפולה, וא"כ לכאורה אי אפשר לו לעסוק בתורה, כלומר א"א לו לעסוק בפלפול ומו"מ, שאינו ראוי לכך, כיון שאינו יודע כל את יסודות הלימוד - ובכל זאת - "ועוסק" - היינו שמפלפל בלי שראוי לכך, ובלי שיש לו הידע הראשוני והבסיסי של הלימוד וזהו ג"כ בטול תורה, דכיון שאין לו את יסודות הלימוד, הרי הפלפול שלו הוא הבל וזהו גם כן בטול תורה.

ומה שאמרו עוד שבוכה הקב"ה "על פרנס המתגאה על הצבור", זהו ג"כ ענין של בטול תורה, כדאיתא בר"ה (י"ז ע"א) "כל פרנס המטיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמים, אינו רואה בן ת"ח", שעל ידי שהוא מטיל אימה יתירה על הציבור, סופו שגרום לביטול תורה, בזה שאין לו בן ת"ח.

מדברי מרן ראש הישיבה

מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

כנס 'סדר הכנה' למסיימי הישיבות קטנות כולל ברפלב מנחם אב תש"ע

שמחת הכניסה לישיבה הגדולה היא כמצוות ביכורים שבזמן הזה

את דבריו פתח מרן ראש הישיבה שליט"א אודות מצות ביכורים בימינו, שאם אמנם את המצוה עצמה כפשוטה אי אפשר לקיימה, אולם את ענינה אפשר לקיים גם עתה. הנה, בזמן המקדש, החקלאים כאשר היו מביאים עמם את ראשית הפירות שהבשילו, היה זה שמחה גדולה מאד, עד כולם היו קמים בפניהם. שזה דבר שלא נהגו אפילו בתלמידי חכמים, כאשר האומנים עסוקים במלאכתם לא היו קמים בפני תלמיד חכם, אבל בפני הכורמים והיוגבים היו קמים, אפילו שלא היו תלמידי חכמים, וכל כך למה? אלא מפני שהשקיעו כוחות עצומים בהוצאת הפירות, ועתה כשבאו לזמן זה, היתה זו שמחה מיוחדת.

זמן זה - הוסיף מרן שליט"א - שבחורי ישיבה קטנה מסיימים את חק לימודם, והם הגיעו לגדלות, בעלותם לישיבה גדולה, הוא זמן שמחה מיוחדת, לברך ולהודות להקב"ה על הגעינו למצב זה, כמה עמל ויגיעה השקיעו הרמים והמחנכים עד שהביאו את התלמידים לשעה הזו, שבו הם עולים לישיבות הגדולות, וזה ממש כמצוות ביכורים. את דבריו סיים מרן שליט"א בברכה, שהש"י יעזור שיתרבו לומדי תורה אוהבי השם, והבחורים יצליחו בלימודם והתעלותם בישיבות הגדולות, ואז יהיה זה שכר לפעולה ולעבודה שהשקיעו בהם בישיבות הקטנות.

מרת הגאון הגדול

רבי גרשון אדלשטיין שליט"א

ראש ישיבת פוניבז'

דברי הדרכה והכוונה לבאים בשערי הישיבה הגדולה

נזכיר כמה דברים שנוגעים מאד למעשה.

ראשית צריכים לדעת כי סדרי הישיבה הם דבר הכרחי להצלחה בתורה, בחור שמקפיד על סדרי הישיבה, ונמצא בכל הסדרים של תורה תפילה ומוסר, זה בדוק ומנוסה שיש הצלחה בזה, וכל אלו שמתנהלים על פי סדרי הישיבה הכל הולך אצלם בהצלחה, והם מאושרים ושמחים ויש להם הרגשה טובה ונעימה, ושמעתי כך מכמה תלמידים שלא היו שומרים על סדרי הישיבה, ומאז שהתחילו לשמור על סדרי הישיבה חל אצלם מהפך ושינוי גדול, והם מאושרים ומצליחים הרבה יותר ממה שהיה לפני ששמרו על סדרי הישיבה.

ועוד חשוב מאד לדעת בנוגע לימי שישי ושבת שהם שני ימים בשבוע הצריכים חזוק גדול, מפני שבדרך כלל בימים האלה שהם סוף השבוע הרבה מורים היתר לעצמם בלא חשבון, אך יש לדעת כי צריכים לשמור בשלמות על סדרי הישיבה גם בימים אלו, וראוי לקבוע חברותא עם לימוד מיוחד לימי שישי ושבת, חזרה או מסכת אחרת, כל אחד מה שיחליט לעצמו כפי משיכת לבו, ואם לא קובעים חברותא מתבזבז הזמן, שיש הרבה שעות ביום שישי עד הדלקת הנרות, ואפשר ללמוד גם אחרי תפילת מנחה, כי הכנת צרכי שבת אינה לוקחת זמן רב כל כך, וכן ליל שבת ויום שבת ומוצאי שבת הם זמנים ארוכים, וחשוב לקבוע בהם חברותא.

ויש מבני הישיבות שעושים משמר ללמוד כל הלילה בליל שישי או ליל שבת, וצריכים לדעת שאין שום רווח בדברים כאלה, וידוע שיש בזה רק הפסד משינוי הסדרים, חוץ ממה שמשנים בכך מסדרי הישיבה הקבועים, גם עצם שינוי הסדר מכל ימות השבוע זהו דבר מאד לא טוב, ולא מצינו לגדולי ישראל שעשו משמורים, כל הגדולים היו מסודרים עם סדר יום קבוע, לא היו ישנים פעם

בלילה ופעם ביום, ולא היו מהפכים את הלילה ליום, כי זהו דבר שאין בו הצלחה.

והנוגע לעצם הלימוד, כשנמצאים בשיעור חשוב מאד להכין את השיעור, ודי בהכנת הסוגיא עם פירש"י ותוספות, גמרא עם פירש"י ותוספות זה כבר הכנה טובה מאד בשביל השיעור, ואמנם אם יש עודף זמן כל אחד יכול לראות עוד דברים כפי מה שמתחשק לו, אבל להכנת השיעור צריכים בעיקר לדעת את פשטות הגמרא עם פירש"י ותוספות, אנחנו רגילים ללמוד בשיעור חצי עמוד גמרא בכל יום, זה מאד קל ואינו קשה, וכולם נהנים ושמחים בזה.

וכן חשוב מאד לחזור על השיעור בו ביום עם חברותא, כי שמיעת שיעור היא כמו שלומדים גמרא, וכפי שבלימוד הגמרא מתברר בחזרה יותר ממה שהבינו בפעם הראשונה, ומה שלא מבינים בפעם הראשונה מבינים בפעם השנייה, כך גם בחזרת השיעור, הבנת השיעור משתנה על ידי החזרה, וכשחוזרים על השיעור עם חברותא מבינים את הדברים יותר ממה שהיה מובן בשעת השיעור.

ודא עקא שיש מזלזלים בזה, כפי שהיה מעשה לפני שנים רבות, ששני בחורים ישבו וחזרו על השיעורים, האחד כתב את השיעורים ששמע, והשני אמר לו מדוע אתה כותב את מה שאתה שומע, ראה אותי שאני כותב ומחדש שיעורים בעצמי שיהיה לי מה לומר כשאהיה ראש ישיבה, והסוף היה שהתלמיד שחזר על השיעורים נעשה ראש ישיבה והוא מצליח מאד בתפקידו, והשני שהכין שיעורים בבחורותו, נשאר עם השיעורים שהכין, זו התוצאה.

ועוד צריכים לדעת מה שאמרו חז"ל (מגילה ו, ב) יגעתי ומצאתי תאמין, והיינו שעל ידי יגיעה והתמדה בתורה לפי כוחו, לא מדברים על התאמצות יותר מהכוחות אלא ניצול כל הכוחות בשלמות, כל אחד לפי כוחו, על ידי זה זוכים ל"ומצאתי", והיינו כמו מציאה שהיא בהיסח הדעת, מפני שההצלחה בתורה אינה טבעית וזוכים לזה רק בסייעתא דשמיא בשכר היגיעה.

ובעיקר צריכים לשים לב על ההנהגה שבין אדם לחברו, להתנהג במידות טובות בין אדם לחברו, לא לגרום שום צער וחלישות הדעת, ולהיזהר בכל מילה ודיבור שמוציאים מהפה, שלא לגרום אונאת דברים וחלישות הדעת למישהו, ואני

מכיר אנשים שנזהרים מאד בביתם שלא לגרום חלישות הדעת לאחד מבני הבית, וצריכים כך להיזהר גם בכבודו של כל אחד ואחד בישיבה.

מתוך דברי הדרכה שנאמרו לתלמידי שיעור א' בפתחת זמן אלול תשס"ז

יש תלמידים שאינם מוכשרים כל צרכם להבין מה שנאמר בשיעור, לפעמים ראש הישיבה הוא למדן גדול ואינם מבינים את סברותיו העמוקות, ויש כאלה שכוח הריכוז שלהם חלש ואינם יכולים להתרכז ולקלוט את כל השיעור, וצריכים לדעת שאם לא מבינים את כל השיעור די בזה שהבינו חלק מן הדברים, והאסון הוא שיש כאלה שמתיישים ונשברים ממה שאינם מבינים את הכל, ועלינו ללמוד את ההנהגה הראויה מדברי חז"ל.

הנה בגמרא (עירובין יג, א) מובא על רבי מאיר שלמד תורה אצל רבי עקיבא, ורבי מאיר לא הצליח להבין את דבריו העמוקים, ומה עשה? לא נשבר ולא התייאש ולא התאמץ יותר מכוחו, כשראה רבי מאיר שאינו מבין את רבי עקיבא עזב אותו והלך ללמוד תורה מרבי ישמעאל, ושם למד את הידיעות הפשוטות והמקובלות שאפשר להבינם בנקל, ואחרי שגמר ללמוד את הידיעות הפשוטות אצל רבי ישמעאל, חזר לרבי עקיבא ואז כבר הבין את דבריו, ונעשה חריף כל כך שלא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו, וכן אמרו חז"ל (סנהדרין כד, א) שהיה טוחן הרי הרים וטוחנן זה בזה בסברא, עד כדי כך!

ולמדנו מכאן שאין מקום להתייאש ממה שלא מבינים את השיעור, וכמו שרבי מאיר שלא הבין את דברי רבי עקיבא לא התייאש, ומן הסתם שכן הבין חלק מדבריו אלא שהעדיף ללכת לרבי ישמעאל שהיו כל דבריו ברורים לו, וכל זמן שאין אפשרות לשמוע שיעור במקום אחר אסור להתייאש ממה שלא מבינים את כל השיעור, אלא צריכים להשתדל במידת האפשר להבין כמה שיכולים, ואם נשאר חלק מן השיעור שאינו מובן לא אירע כלום, ולא דורשים מן התלמיד יותר מכוחותיו אלא כפי מה שהוא יכול.

אמרו חז"ל (מכות י, א) הרבה תורה למדתי מרבתי ומחברי יותר מהם ומתלמידי יותר מכולם, וצריכים לדעת כי מה שאמרו מתלמידי יותר מכולם, אין זה אמור רק כלפי ראשי הישיבה והרבנים, אלא כל אחד ואחד מבני הישיבה כשמסביר בלימוד לחברו, נקרא בזה רב, וחברו נחשב בזה לתלמידו, ויש בזה המעלה של "מתלמידי יותר מכולם", ויכול להיות כי אותו בחור שלומד בישיבה יהיה 'תלמיד' של רבותיו, ויחד עם זה יהיה 'רב' או 'חבר' של אחרים. והדברים הללו הם עניינים כלליים הנוגעים בכל מקום, כשבחור יושב ולומד, ורבים באים לשאול אותו, אין לראות בזה בזבוז זמן, ואפילו שהוא מצטיין ויכול ללמוד לבד, כדאי לו להשקיע מזמנו ולענות בסבלנות לשואלים אותו, כי בדרך הטבע יש הצלחה כשמסבירים לאחרים, שעל ידי ההסברה מקבלים הבנה יותר בהירה, ויש בזה גם זכות לסייעתא דשמיא, כיון שמזכה את הרבים מתוך סבלנות ומידות טובות.

הוראות והדרכות בקביעת חברותות

א יש דבר שנוגע למעשה ורבים טועים בזה, שסבורים שצריכים ללמוד כל הזמן עם חברותא, ויש לדעת כי אף על פי שחברותא היא דבר מצוין, וכפי שכבר אמרו חז"ל (מכות י, א) מחברי יותר מרבתי, הרי זה מן הדברים שאין להם שיעור, וכל אחד יכול להרגיש בעצמו שלפעמים יש זמנים שיותר טוב ללמוד בהם בלי חברותא, וצריכים לדעת שאין גזירת הכתוב ללמוד רק עם חברותא כל היום וכל הלילה, וכך הטבע שיש זמנים שיש תועלת גם מלימוד בלא חברותא.

ב בנוגע להחלפת חברותות יש מנהג מהשנים האחרונות להחליף חברותות גם בחנוכה, וכשהתחילו לעשות כן הקפיד מרן הגרא"מ שך זצ"ל ואמר כי אין שום תוקף למה שקבעו, ואדרבה אם הלימוד הולך בטוב כדאי להמשיך הלאה ומי יודע כיצד יהיה עם החברותא החדש, וכמו שאמר מרן הרב מפוניבז' זצ"ל בדרך מליצה "שב ואל תעשה עדיף" - שב ואל תעשה את מה שנראה כעדיף, כי שמא אין זה עדיף. ורק כשיש קשיים מיוחדים שאי אפשר להמשיך ביחד, אזי מוכרחים להחליף אפילו באמצע הזמן, אבל יש חברותות שממשיכים ביחד

הרבה שנים ואינם מחליפים, כי ככל שעובר הזמן הם מתקשרים יותר בדיבוק חברים יותר חזק!

ג) יש טעות גדולה מאד שמחפשים ללמוד דווקא עם חברותא מצוין, אבל באמת לפעמים עדיף ללמוד עם בחור יותר חלש ממנו שהוא יהיה התלמיד ואני אהיה הרב, ויש הרבה בחורים כאלה שמוכרחים ללמוד עם חברותא כזה שהם יסבירו לו, ואם ילמדו עם אחד שיבקש להסביר בעצמו, הם עלולים להתבלבל ולא יהיו מרוכזים כראוי, וכשהם מסבירים אזי הראש משוחרר ומתרכזים היטב, ולא קשה למצוא בחורים כאלה שמוכנים ללמוד באופן כזה שהם יקשיבו לדברי החברותא, ופעמים רבות שזה עדיף מאשר לקחת בחור בעל כישרון יותר ממנו, וכל אחד יראה לעשות את מה שנכון ומתאים לו לפי טבעו.

ד) צריכים לדעת כי דיבוק החברים הראוי בלימוד החברותא הוא, כשכל אחד עוזר לחברו להבין את מה שלומדים, לא על ידי ויכוח ותחרות מי הצודק שזה פירוד ולא דיבוק חברים, וידוע שהגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל למד פעם בחברותא עם הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, ופעם אחת כשאמר רבי אלחנן סברא נחלק עליו רבי דוד ואמר סברא אחרת, ואמר לו רבי אלחנן אם כן אנו יכולים להמשיך ללמוד, שכן אנו יודעים כל אחד את סברתו ואת סברת חברו ולא צריכים להתווכח בזה, ואמנם יכולים לבקש מן החברותא שיסביר יותר את דבריו כדי לנסות ולהבין אותו ולעמוד על האמת, אבל לא להתווכח לשם ניצוח.

ה) יש בחורים שאין להם חברותות ומתביישים ללמוד באולם הישיבה בלי חברותא, ומפני הבושה הם מתחבאים והולכים למקום אחר כדי שלא ירגישו בהם שאין להם חברותא, והנה בעצם זהו חסד גדול של זיכוי הרבים שיהיו מתנדבים לזה לסדר חברותות, יש בחורים שמוכשרים לזה, וזה לא ביטול תורה אלא זיכוי הרבים בתורה שיש בזה זכות גדולה להצלחה, וכדאי מאד שיתנדבו לזה.

אבל גם צריכים לדעת דבר ידוע מתוך הניסיון, כי בחור שיושב ולומד כמו שצריך, אפילו שאין לו חברותא, בדרך כלל בתוך ימים ספורים הוא מוצא חברותא, ולא צריך לדאוג ממה שאין חברותא, והיו כמה בחורים שאמרו לי שאין להם חברותא, וישבו ולמדו כמה ימים בהתמדה בלי חברותא, ותוך ימים ספורים

חזרו ואמרו לי שכבר יש להם חברותא, ולפעמים החברותא החדש יותר טוב ממה שהיה קודם.

מתוך שיחות הדרכה לתלמידים הנכנסים בישיבות גדולות

יש טעות גדולה הנפוצה בציבור, שרבים מחפשים ללמוד בישיבה בעלת שם שיש בה ציבור גדול ככל האפשר, ומבקשים להתקבל דווקא לישיבה שיש בה תלמידים למאות, ושורש הדבר נובע מחמת יצר הרע של בקשת הכבוד, כי האמת היא שאין זה משנה מהו מספר התלמידים הלומדים בישיבה, וכל אחד צריך ללכת ללמוד במקום שמתאים לו ביותר להצליח בתורה, ואלו שמחפשים ללמוד דווקא בישיבות מרובות תלמידים בדרך כלל זה מפני שהכבוד מושך אותם, והם אינם מרגישים בזה והרבה פעמים אינם מצליחים בישיבה כזאת, וכבר אמרתי לאחד שסיפר לי שהוא לומד בישיבה בעלת מספר מועט של תלמידים, והתאונן שאינו מרגיש בטוב כי אינו מרגיש חשיבות במקום שיש ציבור קטן, והסברתי לו שאין זה שיקול נכון והיצר הרע מטעה אותו.

הן זוכר אני את ישיבת פוניבז' בתחילתה עם שישה תלמידים, בקיץ כבר היו שמונה עשר בחורים, אחר כך באלול גדל מספר התלמידים לעשרים וחמישה, וכאשר בחורף שלאחריו גדל מספר התלמידים לארבעים בחורים, הייתה השמחה גדולה בישיבה, וכך עם הזמן הלך מספר התלמידים והתרבה, אך עיקר ההצלחה תלויה באהבת התורה מתוך הבנה ללא חשבונות שמעקמים את השכל והלב, אני יודע שיש ישיבות עם מספר קטן של תלמידים שמצליחים שם מאד, מי שבא לשם רואים עליו שהוא מתעלה בהבנה ובבקיאות ובכל אישיותו, ונעשה רגוע בשלווה כזאת עם אהבת התורה, וכל מעשיו ותפילתו בישוב הדעת, בחורים שמסיימים ישיבה קטנה לא רוצים ללכת לשם רק מפני שיקולים של כבוד שמשחד אותם.

נאמר למייסדי ישיבה גדולה ברום הארץ - תמוז תש"ע

הגאון הגדול רבי משה הלל הירש שליט"א

ראש ישיבת סלבודקא

חשיבות הישיבה בחיי האדם

כנס סדר הכנה - אב תשע"א כולל ברסלב בני ברק

בעוד פחות מחודש אתם עומדים לעשות צעד חשוב מאד בחיים שלכם, אתם נכנסים לישיבה גדולה. יש כמה נקודות כלליות שברצוני להעיר, הנוגעים לענין זה של ישיבה גדולה.

הנקודה הראשונה שצריכים לדעת, היא החשיבות הגדולה של הישיבה גדולה בחיי האדם. ייתכן שלכמה וכמה מכם התקופה הכי חשובה בחיים היא התקופה של הישיבה גדולה. אצל רוב האנשים, הדרגה שהבחור מגיע בישיבה גדולה לתורה ויראת שמים ומידות היא הבסיס שממנו הוא ממשיך לכל החיים.

נתאר לעצמינו בנין עם הרבה קומות ובכל קומה אפשר להתקדם הרבה, אבל יש בבנין כמה קומות. כך גם בחיים. אדם יכול להיות בקומה התחתונה, וכל החיים הוא מתקדם ומתקדם, אבל בקומה התחתונה. אבל אפשר לעלות למעלה למעלה, גבוה יותר ויותר. תמיד אפשר להתקדם עוד ועוד, אבל באיזה קומה נמצאים זה תלוי עכשיו, מפני שאחרי הישיבה גדולה, אחרי התחונה, רוב האנשים אינם משנים את הקומה אלא מתקדמים באותה הקומה, לפי המדרגה של הלימוד שקיבל. מעט מאד יכולים לשנות אחר כך את הקומה. ולכן, עבורכם הנכנסים כעת לישיבה גדולה, זה הזמן כשאתם עוד צעירים לעלות קומה אחרי קומה, בתורה, ביראת שמים ובמידות.

צריכים לדעת שדבר זה חשוב ביותר, וממילא אם יודעים את החשיבות הגדולה, מוכנים לעשות את המאמץ הגדול, כדי להשיג כל מה שאפשר להשיג. ח"ו לא לפספס את הזמן של ישיבה גדולה ולנצל כל רגע ורגע כדי להשיג את המדרגה שצריכים להשיג.

הניסיונות

הנקודה השנייה. לכל אחד ואחד יש ניסיונות. לכל בחור ובחור יש בד"כ ניסיונות בחיים הרוחניים, ביראת שמים בתורה ובמידות והוא משתדל לעבוד על

זה, לנצח את היצר ולעמוד בנסיון, לפעמים יותר ולפעמים פחות, אבל לכל הפחות יודעים פחות או יותר מה הנסיון, ומנסים לעבוד על זה.

אבל לפעמים יש נסיון חדש. כשאדם נמצא במצב חדש, יש ניסיונות חדשים והוא לא מכיר בכלל שהוא בנסיון, וממילא הוא עושה דברים מפני שהוא לא מכיר שיש נסיון בזה, שיש כאן איזו בעיה - והוא נופל.

בישיבה גדולה יש נסיון חדש. יש גמרא מאד מעניינת, היה ויכוח בין רבי ואנטונינוס. ואנטונינוס שאל את רבי ממתי נברא היצר הרע אצל האדם, משעת יצירתו כשהוא עדיין עובר במעי אמו או בשעת יציאתו. ענה לו רבי הקדוש, בשעת ברייתו - כשהוא עובר. אמר לו אנטונינוס, אם הדבר כן הרי שהיה העובר מבעט באמו ויוצא מן הרחם, ורבי הסכים והביא גם ראיה על זה מפסוק, עד שאמר דבר זה למדתי מאנטונינוס.

רבי אברהם גרודזינסקי זצ"ל, המשגיח בסלבודקה, שאל, איזה יצר הרע יש לעובר שרוצה לצאת מרחם אמו, הרי יש לו הכל שם, אוכל ושתייה ומקום להיות, הרי הוא לא יודע בכלל מה שבחוץ, א"כ למה הוא רוצה לצאת. והשיב, שהיצר הרע הכי גדול שיש באדם הוא היצר הרע של חירות, להיות עצמאי. חירות לעשות מה שהוא רוצה, זה יצר הרע. ויצר הרע זה יש גם לעובר. זהו מה שאמר אנטונינוס לרבי, שאם היה לעובר יצר הרע, הרי היה היצר הרע של חירות מחייב אותו לצאת.

עד שבחור מגיע לישיבה גדולה, במידה מסוימת אין לו חירות, הוא תחת ההשפעה והמרות של ההורים, תחת המרות של הרבנים של הישיבה קטנה בצורה חזקה מאד, אין לו הרבה חירות. בד"כ אין לו פנימיה והוא ישן בבית ואוכל בבית הרבה פעמים וממילא אין לו אפשרות לחירות.

כשהוא בא לישיבה גדולה, זה כבר משהו חדש. יש לו אפשרות לחירות, יש לו אפשרות לעצמאות. אפשרות כזו שלא היתה לו בחיים, והוא לא יודע שזה יצר הרע. יש הרבה בחורים שאומרים, אני לא יכול לקבל מרות. או שבחור אומר, אני מבין יותר טוב מה טוב בשבילי, למה שאני אקבל את הדעה של הראש ישיבה או המשגיח, אני מכיר מה שטוב בשבילי.

אבל צריך לדעת שכל הרצון הזה להיות עצמאי, לא לקבל מרות, הבחור חושב שזה מבוסס על מחשבות טובות. אין זה אלא יצר הרע בעלמא, יצר הרע שרוצה להיות חפשי, לעשות מה שאני רוצה ולא לקבל מרות.

ובחור צריך לחשוב ולהבין שזה המצב. זה יצר הרע. לא כל הבחורים, אבל יש מיעוט דמינכרא של בחורים שלא יכולים לקבל מרות, קשה להם. אבל הם צריכים לדעת שזה יצר הרע, יצר הרע גדול מאד.

עוד דבר שצריכים לדעת ביחס לנקודה הזאת. ייתכן כמה פעמים בחיי הישיבה שאם הוא מסתכל על הטוב לו, יכול להיות שיותר טוב בשבילו להתנהג כך וכך. אבל אם כל אחד ואחד היה מתנהג כמו שטוב לו, הרי שלא היה ישיבה בכלל. צריכים להיות חוקים בישיבה ואם לא, הרי שאין ישיבה בכלל ולאף אחד אין שום דבר. ישיבה זו שותפות ובשותפות כל אחד צריך לתת, לא רק לקחת אלא גם לתת. בחור צריך לדעת שכשנכנס לישיבה זה לא רק לקחת, לקחת אבל גם לתת. לצורך הכלל לפעמים צריכים לתת. וסוף כל סוף, גם בשביל עצמו זה יחזור לטובתו.

זאת הנקודה השניה, לדעת שיש נסיון חדש של אפשרות של חירות. ההרגשה שכל אחד רוצה להרגיש שאני יכול לעשות מה שאני רוצה, מה שאני חושב שהקב"ה רוצה מאיתי, לא מה שמישהו אחר חושב, אלא מה שאני חושב. אבל הוא צריך להבין שזה יצר הרע, וצריך להיכנע לדעת ראשי הישיבה וזה יביא את ההצלחה של הבחור.

פנים חדשות באו לכאן

הנקודה השלישית. יש בחורים שבישיבה קטנה היתה להם איזו חולשות, איזה דרכים לא כ"כ חיוביים שהתנהגו, עד שנקבע אצלם אני בחור כך וכך. אני בחור עם חולשה כך וכך. אני בחור עם הרגל כך וכך. זה אני.

זאת טעות. כשבחור בא לישיבה גדולה, המחשבה הראשונה צריכה להיות, אני בן אדם אחר, אני לא אותו בן אדם כמו מקודם, אני עכשיו בן תורה של ישיבה גדולה. בחור של ישיבה גדולה זו בריאה חדשה, זה פנים חדשות באו לכאן. בדומה למה שאומר רבינו יונה ביסוד התשובה, אדם שפשע וחטא וכו' ובא לחסות תחת כנפי השכינה ולהיכנס בדרכי התשובה, אשכילך ואורך בדרך זו

תלך. ביום ההוא ישליך מעליו כל פשעיו אשר עשה, ויעשה עצמו כאילו אותו היום נולד ואין בידו לא זכות ולא חובה, וזה היום תחילת מעשיו, ואז ישוב דרכיו ויפלט אורחותיו שלא יטו מעגלותיו מדרך הטוב, וזה הדרך לשוב בתשובה שלימה וכו'.

זו הדרך עבור כל אחד שנכנס לשיבה גדולה. יש בחורים שבישיבה קטנה לא התנהגו כ"כ כמו שצריך, אבל אסור לחשוב, זה אני. גמרנו עם העבר, אתה בחור חדש, בחור שמבין יותר טוב מקודם. עצם הדבר שאתה נכנס לשיבה גדולה ואתה מסתכל על עצמך שהנך בחור בישיבה גדולה זה משהו אחר, זה עצמו יכול לתת לבחור את הכח להתחיל מחדש, זו התחלה חדשה. צריך להכניס לראש את הרעיון שזו התחלה חדשה, ולשכוח מהעבר, אתה בחור עם "פנים חדשות באו לכאן", זה משהו אחר, חיובים אחרים, חשיבות אחר, ואתה מתנהג בצורה אחרת וממילא גם החולשות וההרגלים הלא טובים גם כאילו לא היו, ומתחילים מחדש. זאת הנקודה השלישית, להתחיל מחדש. אין כאן עבר.

השאיפות

הנקודה הרביעית היא, לא רק לזרוק את הדברים השליליים, אלא אתם נכנסים לשיבה גדולה וצריכים כעת להיכנס עם שאיפות גדולות מאד. בחור שנכנס לשיבה גדולה צריך לומר לעצמו שעכשיו הוא מתחיל את דרך החיים לדעת כל התורה כולה, כמה שאפשר בעיון ומה שאפשר שישראלים אפילו שלא בעיון, אבל לדעת את כל התורה כולה, להחליט להיות שקוע כולו בלימוד. החלטה להיות ירא שמים מושלם. החלטה ביחס למידות טובות - להיות עניו ולוותר, שענוה היא היסוד לכל המידות טובות. החלטות על גדלות, לא להסתפק במועט ולא לפחד מדרגות גדולות, אלא לקבל עול תורה במדרגה גדולה, בין ביחס לידיעת התורה ובין ביחס לשקיעות בתורה, כמובן כל אחד לפי כוחותיו ותכונותיו. אבל שכל אחד יקבל עליו לפי כוחותיו ולפי תכונותיו עול תורה.

ויש בחורים, ואפילו כאלו שאינם עוד בחורים, שמפחדים לקבל על עצמם עול תורה - היינו עול תורה אמיתי, ללמוד כל הזמן, גדלות של עול תורה, גדלות של יראת שמים, הם מפחדים, איך אני יכול לקבל עול תורה. ישנם שתי סיבות למה נרתעים מזה. נקריא לכם את דברי החפץ חיים, ואת מה שמורי ראש הישיבה ר' אהרן אמר על זה.

החפץ חיים אומר מעט בדומה למה שהזכרנו מקודם בשם הרבינו יונה. הוא אומר שלפעמים האדם חושב לעשות איזה דבר גדול ולמשל כשהוא נכנס לישיבה גדולה הוא אומר אני אהיה עכשיו מתמיד עצום, ירא שמים, שקוע בלימוד כל הזמן. אמנם היצר הרע, כשמתבונן בבחור הזה שרוצה להתחזק לכבוד ה' יתברך, הוא מפיל עצבות בלב הבחור, והבחור חושב שדבר זה בעצם לא שייך אליו, זה שייך לגדולים, לבחורים מסוימים, אבל לא אליו, 'זה לא בשבילי, לא לקטנים כמותי'. ואז היצר הרע מעלה בזכרוננו את כל הפעולות המגוננות שעשה מימי קדם, אע"פ שכבר הפסיק את זה. ואינו מזכיר לו כל זה, אלא כדי להוריד את מצב רוחו לומר שזה לא בשבילי, מי אני, האם אני יכול להיות האדם גדול הזה. אומר הח"ח שזה מעשה היצר. יש לאדם לדעת שהוא יכול להיות אדם גדול, הוא צריך לחשוב לעצמו "אני יכול להיות גדול", אין דבר שאני לא יכול.

מז"ר ר' אהרן זכרוננו לברכה, דיבר מבחינה אחרת. מטבע האדם שהאדם ירא להכביד על עצמו בקבלת עול תורה, הוא מפחד, זה מדאי קשה לי, איך אני יכול להכביד על עצמי בקבלת עול תורה ויראת שמים. אמר ר' אהרן שאין זה אלא טעות בהשקפה, משום שאם יקבל עליו את העול, הרי שייכנס לאושר גדול ותענוג אמיתי, וכמו שאמרו אם אתה עושה כן אשריך בעוה"ז וטוב לך בעוה"ב, אך צריך להסכים החלטה גמורה לעשות את זה. ואם הוא חושב בקבלת עול תורה שיהיה עי"ז בצער, אדרבה כאשר יקבל על עצמו, ירגיש בפועל כי תורת ה' תמימה.

אלא שברצוני להוסיף על דבריו מעט. יש להדגיש שלא כל פעם מרגישים מיד את מתיקות התורה. אם בחור חושב שמיד יגיע אליו הגישמאק ומתיקות התורה וירגיש שזה הולך לי, ידע שהרבה פעמים זה לא כך, אין מיד מתיקות התורה.

אבל דבר אחר יש. אם בחור מחדיר לעצמו את חשיבות התורה, שאין דבר המביא את האדם יותר קרוב להקב"ה כמו התורה, כמו שמסביר הרמח"ל בדרך ה', והתורה היא הדבר הכי חשוב שיכול להביא את האדם למדרגות גבוהות, אם הוא מחדיר את זה, הרי שעצם הדבר שהוא מצליח בזה יתן לו סיפוק. אולי לא יהיה לו הנאה מעצם חכמת התורה, אבל יהיה לו סיפוק, שב"ה עשה את הדבר החשוב הזה. ובמשך הזמן יהיה לו ג"כ התענוג שר' אהרן דיבר עליו, אבל לא צריכים לחכות עד שירגיש את התענוג ואז יתחיל ללמוד, אלא הדרך היא להיפך, תחילה לומדים אפילו שזה קשה, בלי תענוג, אבל עם ידיעה שאין שום

דבר חשוב כמו התורה. וכשמתחילים ללמוד בצורה זאת, אז יגיע לתענוג האמיתי.

יש הרבה בחורים שמחכים לגישמאק בלימוד ואז מתחילים ללמוד. זו טעות גדולה מאד. צריכים להתחיל בלי הגישמאק בעצם הלימוד, רק עם הידיעה בחשיבות התורה, עם סיפוק שעשיתי דבר כל כך חשוב. זאת היא הנקודה הרביעית, לחשוב בגדלות, אני יהיה גדול, גדול בתורה, לידע את כל התורה כולה לפי כוחותי.

חקירה בשני צדדים

והנקודה החמישית היא המשך של הנקודה הרביעית. יש לדעת כי נמצאת כאן סכנה גדולה. בשעה שהאדם מחליט שגם הוא רוצה להיות אדם גדול וללמוד את כל התורה כולה ויש לו חבר בעל כשרון גדול מאד, היכול ללמוד כמה דפים או כמה ראשונים וכמה אחרונים בזמן קצר, ויודע את כל הסוגיא עם כל הרעייד בזמן קצר, הרי שהבחור השני שאינו בעל כשרון כל כך גדול מקבל חלישות הדעת, איך זה שאני לא כך. או במקרה שלחבר יש יותר כח ומספיק לו פחות שינה מבחור רגיל והמשגיח מסכים שבשבילו זה בסדר והוא יכול ללמוד מספר שעות אלו, אבל הבחור שלנו צריך עוד שעתיים שינה, והוא תמה איך אוכל לגדול בתורה.

אבל האמת, שהקב"ה רוצה מכל אחד ואחד לפי מה שהוא, זה רצון הקב"ה. גרוע ביותר להסתכל על מישהו אחר ולחקות אותו, מכיון שהוא ער בשעות האלו גם אני ער. אתה תיפול! אתה צריך לעשות מה שאתה יכול לעשות, לפי הכוחות הפיזיים שלך, ולפי כוחות השכל שלך, ולא לנסות להשתוות לאחרים.

מסופר בגמרא על אמורא אחד שעלה לשמים וראה שם איך שהגדולים למטה והקטנים למעלה. ביאר ר' משה פיינשטיין לפי שבעולם האמת יודעים כמה השתמש האדם בכוחות שלו. אם הקטן השתמש בכל הכוחות, הרי שהוא למעלה, ולעומת זאת אם הגדול השתמש רק ברוב הכוחות שלו, אמנם בעולם הזה הוא למעלה, אבל בשמים הוא למטה. משום שכל אחד נמדד לפי מה שהוא.

ויש עוד דבר באותו הענין. בדרך הלימוד, מצוי שיש בחור בעל כשרון לקחת איזה סברא ולנתח אותה מכאן ומכאן, בעומק לפנים מעומק. ויש לו חבר טוב שרואה את זה ואומר לעצמו שגם הוא צריך לעשות ככה, בגלל שלבחור

הבעל כשרון כולם באים לשמוע הסברא שלו והחקירה שלו. כל זאת בשעה שהבחור הזה אינו מסוגל להבין יותר מחקירה אחת, ואח"כ הוא כבר מעורפל.

צריכים לדעת שבלי בהירות בלימוד אין זה שווה כלום. תשעים וחמש אחוז בהירות זה שווה אפס. צריכים ללמוד ולהבין פשוט במאה אחוז בהירות. בחור צריך ללמוד לא לחקות אחרים גם בדרך הלימוד.

ר' ברוך בער אמר פעם שהוא אומר חקירה בשני צדדים, אז זה הולך. אבל על אחד מהחתנים שלו אמר שעל כל צד הוא אומר עוד חקירה, הרי זה ארבע רגלים, אז זה זוחל...

עב"פ יש בחורים שיכולים לעשות ארבע צדדים בחקירה, וזה באמת טוב, אבל הבחור השני יכול למצוא רק שני צדדים. הרי שעליו לעשות רק את השניים, אבל אם ינסה את הארבע הרי הוא לא יצליח בכלל. וראיתי כמה וכמה פעמים על בחורים שלא היו מוכנים להודות בחולשה שלהם בלימוד, והיו מנסים לחקות בחור אחר ולמעשה עברו ככה את כל הישיבה גדולה בלי לעלות כהוא זה, בגלל שאף פעם לא היה ברור להם מה שלומדים, מפני שלמעשה הם אינם לומדים לפי כוחותיהם. אבל בחור אחר שמודע ליכולת שלו ולומד כפי כוחותיו ולפי מה שהוא, הוא זוכה לעלות מעלה מעלה.

זו היא הנקודה החמישית, להיות גדול אבל לפי הכוחות של כל אחד, ולא לחקות אף אחד אלא להתנהג לפי מה שהוא, בין בכמות הלימוד בין באיכות הלימוד, וכמו כן בצורת הלימוד לעשות כך.

אני חוזר על מה שאמרתי בהתחלה. הישיבה גדולה היא הזמן לקבוע את הקומה של כל אחד ואחד, וזה הזמן לעלות ולעלות, כי זה החיוב על כל בן אדם. כל אחד צריך לדעת שיש חיוב על כל בן אדם, לא רק בישיבה קטנה ובישיבה גדולה, אלא בכל החיים, לנסות לעלות ולעלות, אבל המקום שהכי קל לעשות את זה בתורה ויראת שמים ובמידות טובות, הוא בזמן שאתם צעירים ויכולים לעלות ולעלות ולעלות. זה הזמן לעשות את זה.

הקב"ה יזכה את כולכם שיהיה לכם סייעתא דשמיא באמת לעלות בתורה ויראת שמים ובמידות טובות, וכל אחד ואחד מכם יהיה גדול בישראל לדעת כל התורה כולה. [מתוך תמלול השיחה - לא מוגה].

הגה"צ רבי אורי וייסבלום שליט"א

מנהל רוחני דישיבת נחלת הלוויים

הישיבה הגדולה - שאיפה לגדלות

כנס סדר הכנה אב תשס"ט - אולמי היכלי מלכות בני ברק

ערב טוב לכל בוגרי הישיבות לצעירים, שהתאספו ובאו לכאן לשמוע דברי חיזוק. אני בטוח שכל אחד ואחד מכם הולך לקראת כניסתו לישיבה הגדולה בציפיות גדולות, להיות ת"ח בעל שיעור קומה, למדן יר"ש, עובד ד'. להיבנות ולצאת אחרי כמה וכמה שנות לימוד בישיבה הגדולה, בן תורה מופלג ויה"ר שהצפיות אמנם תתקיימנה.

אבל התעוררנו, שהיה דבר חשוב לדעת לקראת מי אתם הולכים, צריך לדעת שהמסגרת בישיבות הקטנות שונה מהמסגרת בישיבות הגדולות שינוי מהותי. שבישיבות גדולות המסגרת כרוכה בהרבה ניסיונות וכדי לעמוד בניסיונות הללו חשוב מאוד לדעת לקראת מה אנו הולכים.

אינני מתכוון לפרט בפניכם את כל הדברים ולנסות לתת עיצות על כל דבר ודבר, זה משהו רחב ביותר. רק פשוט בקווים כלליים לעורר אתכם לקראת מה אתם הולכים. וממילא, כשאדם יודע לקראת מה הוא הולך, אז ההכנה שלו היא אחרת לגמרי.

אני רוצה לומר בכמה מילים דברים שיזועים לכם, לתאר את המסגרת בישיבה קטנה. לדוגמא, ברוב הישיבות הקטנות שיעור בעיון הוא בבוקר במשך כשעתיים ואח"כ חזרה ואותו ר"מ איתכם, כך מתנהל החלק הזה ברוב הישיבות הקטנות, וההכנה בסדר ג', אומרים לתלמידים בדיוק מה צריך להכין כמה זמן ובזה נגמרת ההכנה, ועל כל זה נערכים מבחנים אם בכתב אם בע"פ, מבחן שבועי מבחן חודשי, ובהרבה מקומות המבחן הוא על מה שלמדו באותו זמן. וממילא הבחור רוכש ידיעה יסודית באותם מסכתות שלמדו אותם בעיון והוא מרגיש אחרי ג' שנים בישיבה קטנה שהוא יוצא בסיפוק עצום.

גם על אותו חלק של בקיאות נמסר שיעור וחוזרים על זה, גם נערכים מבחנים, וכן לגבי לימוד הלכות שבד"כ לומדים משנ"ב גם ע"ז נמסר שיעור או שזה לימוד עצמי ואח"כ גם על זה נערכים מבחנים. חלק נוסף, ימי שישי ושבת הם ממש ימים מקודשים. ישנם מקומות בימי שישי שגם נמסר שיעור וישנם מקומות שזה יום של חזרה. אבל יום שישי הוא יום מקודש ונמצא בתוך המסגרת, וכן שבתות יש להם את המסגרת שלהם אם זה הכנה לעיון או חזרה לבקיאות, כל ישיבה כמתכונתה.

דבר נוסף, זמני שינה. אותם ישיבות שאין בהם פנימיות, הבחורים ישנים בביתם ולהורים יש פחות או יותר פיקוח על זמן השינה שלהם ואותם ישיבות שיש בהם פנימיות, אז יש מדריך או אב בית שדואג שילכו לישון בזמן וממילא אח"כ היום של מחרת מתנהל בצורה הנכונה. ודבר אחרון – נסיעות. אותם ישיבות שבחורים לומדים מחוץ לעיר גם ישנם זמנים קבועים כל שלוש שבתות או כל ישיבה לפי המתכונת שלה הזמנים קבועים.

בחור שמסיים שלוש שנות לימוד בישיבה קטנה, יוצא באמת עם רכוש, הן בעיון, בבקיאות, הן בהלכה, וכתוצאה מהדברים שהוא צריך בישיבה הוא נבנה במידות והוא נבנה במבט נכון לחיים על מצוות, על תפילה, הוא יוצא עם סיפוק עצום, עכשיו הוא עובר לישיבה גדולה.

מסגרת הישיבה הגדולה שונה לגמרי

אחרי ג' שנים שלמד בישיבה הקטנה הבחור מבוגר יותר, הוא מסוגל לקבל אחריות על עצמו, כיון שהוא עבר כבר שלוש שנים בישיבה קטנה ששם הוא היה במסגרת יותר נוקשה יותר חזקה וממש הובילו אותו יד ביד לכל אורך הדרך בכל חלקי הרוחניות, ממילא הוא יוצא מחוזק.

בישיבה גדולה, כיון שהבחור בא כבר יותר מבוגר ויש לו את השכל הבגרותי יותר, ממילא המסגרת שונה לחלוטין. הבחור מקבל אחריות על עצמו. כל המסגרת בישיבה גדולה היא רק מהווה סימני דרך, כמו אחד שצריך להגיע למקום מסוים עושים לו סימני דרך איך יגיע, כך המסגרת בישיבה גדולה הקניית

החכמת חיים שהרמ"ם והצוות שנמצאים בישיבה גדולה מנסים להתוות דרך חיים אלה שהם הולכים בדרך של אותה ישיבה, אבל בעצם - שוחים לבד.

זה לא כמו אותו אחד שלימדו אותו שחיה, שאותו אחד שלימד אותו שחיה עומד צמוד לידו כדי שלא יטבע. הוא כבר למד לשחות, ועכשיו עומדים מרחוק ונותנים לו את סימני הדרך שהוא ישחה לבד. כמוכן, גם בישיבה גדולה יש פיקוח, אבל סוף כל סוף, כיון שהבחור הוא כבר מבוגר אז סומכים עליו יותר. כאן יש מקום לניסיון גדול. נוחתים על הניסיון הזה בלי הכנה מראש ועלולים להיות מכשולים גדולים, בפרט בשנה הראשונה שזהו המפגש עם הישיבה גדולה.

אני רק אזכיר כמה פרטים, א"א להזכיר את הכל וגן אין לי אפשרות במסגרת הזו לומר עצות על זה, בכל ישיבה אפשר להתייעץ עם הרמ"ם, עם הצוות הרוחני והחינוכי בישיבה. אני רק רוצה לציין איך ראית המסגרת פחות או יותר.

סדר ראשון בישיבה הגדולה

ברוב הישיבות הגדולות השיעור בעיון נמסר בשעה 12:00 בבוקר והסדר מתחיל בערך בשעה 9:00. יש לבחור א"כ ג' שעות של הכנה והוא לא מורגל לזה מהישיבה הקטנה. בתקופה הראשונה, הוא לא יודע מה לעשות, הוא מכין את הקטע גמ' עם רש"י ותוס' שעליו יימסר השיעור במשך לא יותר משעה ורבע ואח"כ הוא לא יודע מה לעשות בשעה וחצי הנותרות, אז הוא מתחיל לפתוח קובץ ולהסתכל בראשון הזה ובראשון הזה, ובעצם הוא מגשש באפילה וכשאיך הכוונה נכונה הוא עלול להתרגל פשוט לבזבז את הזמן, לשחוק את הזמן ולהעביר את זה לבטלה. זו נקודה של ניסיון, של מצב שהוא לא היה מוכן אליו ועכשיו הוא צריך להתמודד איתו.

אינני רוצה לפרט עצות, אולי לתת מראי מקומות מה להכין, יש לכל ישיבה את הכוונה שלה. אבל אתם צריכים לדעת שהחלק הזה הוא מבחינתכם חלק בעייתי וצריך לדעת להתמודד איתו, כי אם יש שלוש שעות להכנה ואתם בעצם מסוגלים למלא רק שעה וחצי, לא יודעים מה לעשות בהמשך הזמן, כאן מוכרחים להתייעץ ולקבל הכוונה.

דבר נוסף, ברוב הישיבות הגדולות על הלימוד בעיון אין מבחנים וכשאינן מבחן אין כח דחף שידחף את הבחור באמת לחזור ולדעת את הדברים שלמד, לא קיים הדחף הזה. בישיבה קטנה, זמנים שהם חזרה למבחן הם זמנים נפלאים יושבים ועמלים לדעת באמת כדי להמליח במבחן, כשלא קיים העניין הזה בישיבה גדולה אז מה באמת ידרבן אותו לדעת אחרי שלמד את הסוגיה? האם אותם הראשונים והאחרונים שאמרו לו בשיעור? מה ידחף אותו באמת לדעת את הדברים האלה, להיות מודע להן ולכבוש את הדברים האלה. גם על זה חייבים לחפש עצה. אולי לעשות סיכומים של הסוגיה, ועל זה צריך כל אחד ואחד ללכת להתייעץ במקומו מה אתם צריכים לעשות.

השעות הארוכות

דבר נוסף, בישיבה קטנה, רוב שעות היום הם במסגרת מסוימת, אם זה שיעור עיון או הלכה אם זה שיעור בקיאות וחזרה. אך בישיבה גדולה, רוב שעות היום יושבים לבד, מתמודדים לבד, השיעור אורך שעה ורבע שעה וחצי ואח"כ בקיאות לומדים לבד. הסדר הוא כשלוש וחצי שעות והבחור צריך לשבת שלש וחצי שעות מתחילת הסדר ועד סופו וללמוד דבר שהוא עדין לא מורגל אליו. א"כ גם על זה צריך לקבל איזו הכוונה מאלה שממונים על הבקיאות, באיזה צורה להעביר את השעות האלה, שהן תהיינה שעות יפות שעות מעוררות, ולא חלילה שעות שצריך כל הזמן לשבת ולהתמודד איתם.

דבר שלישי בישיבה גדולה, במקומות רבים, חוזרים על השיעור של הבוקר ויש מקומות שלומדים פרק נוסף. בתקופה הראשונה, שבחור צעיר בא לישיבה גדולה, הוא לא רגיל ללמוד עד השעות של הלילה וכשמגיע 11:00 בלילה הוא מרגיש שעניו נעצמות מרוב עייפות. אבל מתבייש לצאת מהביהמ"ד מדוע? כי הביהמ"ד עדין מלא ובחורים מבוגרים עדין יושבים ולומדים בעיון או פרקים אחרים והוא לא יכול לצאת כי לא נעים לו. אח"כ הוא מושך ככה עוד חצי שעה והולך לחדרו.

הפנימיה

רוב הבחורים לא חיים בישיבות קטנות שיש בהם פנימיה, חלק גדול לא מסוגלים לחיי פנימיה, הם חיים לא קלים. קודם כל, בתקופה הראשונה, באים בחורים מכל מיני ישיבות ויתכן שלפעמים באים לשיעור א' אחד מעשרים ישיבות קטנות וכל אחד קיבל את הדרך שלו מהישיבה הקטנה שלו והוא נפגש בחדר אחד עם בחורים מישיבות אחרות קצת מתחילים ויכוחים על דרכים מסוימות וזה מביא לויכוח שרק ולפעמים לפטפוט סרק וזה יכול להימשך עד השעות הקטנות של הלילה.

צלצל אלי לפני כמה זמן משגיח בישיבה חשובה מפורסמת בירושלים מישיבה גדולה ושאל אותי שאתן לו עצה מה עושים עם ההליכה לישון המאוחרת שהולכים לישון בשעות כ"כ מאוחרות. זה ממש חורץ את גורל היום הבא, כשבחור צעיר הולך לישון בשעה מאוד מאוחרת, אח"כ קשה לו לקום לתפילה. ואם הוא בכוח קם, אז הוא עייף. ואם הוא עייף, הוא הולך לישון אחר התפילה. ואם ישן אחרי התפילה, אז הוא מאחר לסדר ואם מאחר לסדר אז לא מוכן לשיעור ואח"כ לא מבין את השיעור. זה פשוט גורל היום הבא!! וכשמודעים לדבר הזה מראש, צריך לדעת שכשבאים למסגרת בישיבה גדולה, צריך לעמוד על המשמר. איזהו חכם הרואה את הנולד, ולא לתת לעצמו להגרר לשעות הקטנות של הלילה מפני שזה ממש חורץ את כל גורל היום הבא.

בפרט כשבאים מכל מיני ישיבות, הרבה פעמים קשה להסתדר בפנימיה וחייבים להתיעץ עם מישהו מהצוות שיעזור להתגבר על אותם בעיות שנוצרות כתוצאה מחיי הפנימיה. החדרים בפנימיה הם צריכים בעצם לשמש המשך לימוד לביהמ"ד, אם אפשר לדבר בלימוד בחדרים מה טוב ומה נעים, אבל יש אפשרות ללמוד עשיית חסד, כניסה למצבו של השני, להיות נושא בעול עם חברו.

תלמידים של ר' אליהו לופיאן ז"ל סיפרו שלעת זקנותו ישן איתו בחור והבחור היה הולך לישון ור' אליהו היה מגיע לפעמים מאוחר הוא והיה חולץ את הנעליים לפני שנכנס לחדר כדי לא להעיר את הבחור משנתו. כ"כ הקפדה על הרגשתו של הזולת אפי' שהוא זקן והבחור כ"כ צעיר. עוד דבר, לפני הרבה שנים היה בית הבראה ברמת גן של וועד הישיבות ופעם אחר ר' אליהו לופיאן

התארח שם והעובדות שהיו מנקות את החדרים אמרו עוד לא ראינו חדר כ"כ מסודר וכ"כ מטופח כמו החדר של היהודי הזה הוא ממש גרם לקידוש ד' שאין כדוגמתו, לפני שבאו לנקות היה מרים את הדברים על המיטה שלא תהיה להם טירחה. זהירות בבן אדם לחבירו נפלאה. ואת זה אם בחור זוכה יכול ללמוד בשעה שנמצא בפנימיה.

קנה לך חבר

ראיתי פעם דבר של החי"א הוא כותב שנסע ללמוד בישיבה שהיה נער צעיר ואז לא היה קשר עם הבית טלפונים וכדומה. וכשבחור נסע לישיבה, נסע לשנה שנתיים ולא ראה את ההורים שלו. אמר לו אביו, אני רוצה לתת לך עצה שהעצה הזו תועיל לך לכל ההתפתחות הרוחנית שלך. קנה לך חבר, אם יהיה לך חבר ראוי וטוב, דע לך שאתה תעלה מעלה במעלות התורה והיראה.

וכאן צריך את החכמה הנכונה והשכל הנכון את מי לבחור לחבר. מגיעים בחורים על כל מיני תכונות וכל מיני סוגים אז יש אחד שהוא חברה'מן גדול והוא תופס איזה מקום מרכזי בחברה ורוצים להיצמד אליו, בשעה, שיכול להיות שכל העליה הרוחנית נפסדת כתוצאה מהחברות עם הבחור הזה.

קנה לך חבר, צריך להשקיע מחשבה נכונה את מי לבחור לחבר, חבר רציני שיש לו שאיפות גדולות לעלות בתורה וביראת שמים, אותו לבחור לחבר. אחת הנקודות הרגישות בפרט אצל הבחורים, היא תדמית חברתית. כל אחד רוצה שיהיה לו תדמית חברתית טובה וצריך לחשוב היטב מה באמת יוצר את הערך של האדם, כמו אמר אביו של החי"א לבנו, קנה לך חבר. כך צריך לדעת חלילה וחס אם יש איזה חבר שרואים שהחברות איתו לא מוליכה אותו לדרך הנכונה, צריך להתרחק ממנו.

לץ אינו זוכה לראות פני שכינה

יש אחד שנקרא לץ, אנחנו חושבים שלץ זה אחד שיש לו בדיחות ור"י כותב מה זה לץ? כתוב שכת ליצנים אינם זוכה לראות פני שכינה ומה זה לץ? מרחיק הדברים שאין להרחיקם! הוא מרחיק תועלת הדברים שיש לו ערך בתועלתם, לץ זה לא אחד שעושה בדיחה, הוא מזלזל יש דברים שיש להם ערך

עצום והוא מזלזל עד כדי כך שחז"ל אומרים אין לך דבר שאין לו מקום ואין לך אדם שאין לו שעה. בשום דבר לא מזלזלים! יש לזה דוגמא, קיסם לחצוץ את שיניו. אדם הולך לקנות איזה קופסא שיש בא קיסמים אינני יודע כמה זה עולה שני שקלים שלשה שקלים ויש בזה מאה קיסמים קיסם אחד אין לו ערך זה הרבה פחות מפרוטה אבל שלאדם נתקע עצם בין השיניים, אז הדבר היחיד שיכול לעצור לו את זה אותו קיסם. אז באים חז"ל ואומרים אין לך דבר שאין לו שעה לכל דבר יש את ערכו.

לִּין, מרחיק את הדברים שאין להרחיקם. הוא יכול להגיד אני כבר גדול אני בישיבה גדולה, אני כבר מבוגר, יש לי מחשבה עצמית, לא כ"כ נורא לא לשמור, העיקר שיצא לך שם של למדן, זה הדבר העיקרי. לא כ"כ נורא לא להיכנס לשיחות, ממילא העיקר שתהיה למדן תחילה.

חז"ל אומרים שתפילה היא מהדברים העומדים ברומו של עולם ובנ"א שמזלזלים בהם מה פירוש תפילה עומדת ברומו של עולם? התפילה נמצאת גבוה בעולם ואדם יכול להיות שחי במרתף אם הוא זוכה להתפלל כמו שצריך אז התפילה מוציאה אותו מהמרתף ומעלה אותו עד רומו של עולם. לא הפירוש אני מתפלל כאן והתפילה נשמעת שם בגבהי מרומים, שאדם זוכה להתפלל כמו שצריך אז התפילה לוקחת אותו ומעלה אותו אל רומו של עולם.

דבר ברור! בחור שמרגיל את עצמו במשך כל השנים שלומד בישיבה, להתפלל אך ורק בישיבה. הוא צומח, הוא גדל, הוא מקבל במשך הזמן טעם בתפילה, הוא עולה מתפילה. וזה לא נהיה מצוות אנשים מלומדה, זה תפילה.

אח"כ אותו אדם לִין מזלזל בשמירת סדרים, שמירת הסדרים זה לא כ"כ חשוב, העיקר שיצא שם של למדן. מסופר שר' שמואל רזובסקי ז"ל אמרו לו על איזה בחור שהשקיע באמת בלימוד, אבל כל מערכת הסדרים היתה אצלו מבלגנת. אמר ר' שמואל, תגידו לו, אחד שמהפך את הסדרים - לא יגדל!!! לא ככה גדלים. כשאחד רוצה לגדול, אז דוקא אותה מערכת מסודרת שהולך איתה היא באמת מה שמגדלת אותו. זה לגבי שמירת הסדרים.

דבר שלישי, שיחות שנאמרות בכל ישיבה. יש מי שחושב, מה זה יכול לעשות לי. ר' ירוחם ז"ל אמר פעם אני לא צריך שתזכרו את השיחות שלי, אני מצפה שהשיחות שלי תביאנה פירות, שיצמחו פירות מהשיחות. כן או לא זוכרים, זה לא נפק"מ. אבל שמרגיל את עצמו לשמוע מקבל ונהיה רחב אופקים הוא שומע שיחות על כל מיני נושאים ונהיה אדם בעל מחשבה וזה מפתח אותו ולא נשאר אותו דבר, אפי' אם לא זוכר את הדברים שנאמרו.

המשנה במסכת הוריות אומרת, מעשיך יקרבוך מעשיך ירחקוך. אני אומר לכם את זה מנסיון, בחור רציני שלומד היטב ומשקיע, לא תהיה לו בעיה במציאת חברותא, והחברותות יעמדו אצלו בתור כדי שיסכים ללמוד איתם. כשהוא רציני, לא תהיה לו בעיה והוא לא צריך להגרר לאותו חברמן, כדי להיות בתוך החברה, כשבסופו של דבר הוא מפסיד הפסדים גדולים.

המסגרות להתעלות

ימי שישי ושבת בישיבה גדולה, אם חוזרים על בקיאות או יש לימוד על פרק נוסף, המסגרת אינה מסגרת כ"כ חזקה וקשוחה כמו ב"ק. ממילא, דבר זה גורם לרפיון מאד גדול. זה המקום שהבחור הגיע לבגרות, כאן יכול להוכיח את עצמו עד כמה הוא באמת הגיע לבגרות. זהו אתגר גדול! ובאמת, רואים בחורים רציניים שדווקא במסגרת שישי ושבת שאין מסגרת יום יומית של שיעורים בעיון ובבקיאות, דווקא במסגרת הזו מתעלים התעלות נפלאה. הם בוחרים לעצמם את אותה מסגרת שהישיבה נתנה בתור סימני דרך ומנצלים את הזמן ועולים דווקא בזמנים האלה בעליה נפלאה.

עוד נקודה אחת על ענין בקיאות, אמנם בהרבה ישיבות יש מבחנים על העמוד שלומדים במשך השבוע אבל סוף סוף הם לא מחייבים כמו בישיבות קטנות אבל התועלת עצומה. מבחן, זה לא בשביל לקבל את הנקודות, זה דבר בדוק ומנוסה שכשעומד אדם במבחן יודע שקנה את אותו חומר שלמד. ויש בחורים שעושים זאת במשך שנים את אותם מבחנים ואח"כ מרגישים שקנו רכוש בל יתואר ולא יסולא בפז.

ולמסקנה, חשבתי מה זה ישיבה גדולה, חז"ל אומרים דברי תורה קשים לקנותם ככלי זהב ונוחים לאבדם ככלי זכוכית. אתם, במשך ג' שנים בישיבה קטנה קניתם כלי זהב רכוש בל יסולא מפז בחור שזכה במשך כל הג' שנים לבוא לתפילות בישיבה, הוא קנה כלי זהב וכן אם שמר סדרים בצורה נפלאה קנה רכוש. בחור שזכה ללמוד במשך ג' שנים חלקים גדולים מהמשנה ברורה קנה רכוש בל יסולא מפז. וכן ההתייחסות הרצינית לימי שישי ושבת. וגם, עלול ח"ו לקנותם ככלי זהב ולאבדם ככלי זכוכית.

מה זה ישיבה גדולה? חשבתי דוגמא לדבר, יש משנה בתחילת מסכת מגילה מתי קוראין את המגילה כפרים ועיירות גדולות. אז כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בט"ו. אומרת הגמרא, מאי עיר גדולה, אם היו שואלים אותנו מה זה עיר גדולה או מה זה ארץ גדולה, היינו אומרים סין, שם יש יותר ממיליארד בני"א, כמעט שליש עולם נמצא בסין, אז היינו אומרים זו ארץ גדולה. אומרים חז"ל, עיר גדולה זו עיר שיש בה 10 אנשים שבטלים ממלאכתם שכשצריך מנין או לימוד, אז הם נמצאים במקום. זו עיר גדולה. הח"ח פעם התבטא, שאם מסתכלים במפת העולם, מנסים לראות את מוסקבה ורוסיה ורואים שזה תופס מקום נכבד במפה. אבל כשמחפשים את ראדן, זו עיר קטנה שבכלל לא נמצאת על המפה. אבל, אומר הח"ח, כשנבוא לבי"ד של מעלה, המפה שם נראית אחרת לגמרי. ארץ כמו סין שיש מיליארדים אבל אין כולל ואין ישיבה, אין שם אנשים שמקדישים את חייהם לתורה ותפילה, זו עיר קטנה. אבל ראדן, כיוון שיש כאן ישיבה וכולל, אז במפה של בי"ד של מעלה זה תופס מקום גדול.

רואים, שגדלות כמו שאומרים על משהו שגדול, אין הכוונה שהוא גבוה, אלא אדם גדול. פירוש, אדם שיש בו גדלות. ישיבה גדולה, פירוש הדבר הוא, ישיבה שמגדלת את הבחורים להגיע לגדלות וכשבחור מבין את הדבר הזה בעצם מצפים ממנו להגיע לגדלות, מתייחס אל הכל בצורה אחרת לגמרי, הוא לא מנסה לנצל את המרחב והעצמאות שנתנו לו לדברים גרועים, הוא מנסה לנצלם לדברים נפלאים שיכול על ידם להתעלות.

מקבלים עליהם עול

עוד דבר ראיתי בגמרא במסכת ברכות דף לג', כתוב שם כמה פעמים כורעים בתפילת שמונה עשרה, אדם פשוט כורע פעמיים באבות והודאה. כהן גדול כורע בסוף כל ברכה ובתחילת כל ברכה, המלך כורע בתחילת שמונה עשרה ונשאר כפוף עד סוף שמונה עשרה, כמו שמביאים ראייה משלמה המלך שכרע על ברכיו שהתפלל ונשאר כך עד שגמר את תפילתו.

מה כתוב כאן בעצם בגמרא, כמה שאדם עולה יותר, הוא צריך יותר לקבל על עצמו עול מלכות שמים. אדם פשוט, מספיק פעמיים. וכשנהייה כהן גדול, צריך לכרוע בסוף ובתחילת כל ברכה. אבל מלך, שהוא האדם המרום והחשוב ביותר בעם ישראל, הוא כורע כל התפילה. זה מראה לנו, שככל שאדם יותר גדול יותר מקבל על עצמו עול.

עוד נקודה, כתוב בפסוק לשלמה המלך היה חכם מכל אדם וכתוב שחכמתו היתה כחול אשר על שפת הים. מה שייך לומר שחכמה היא כחול? אומר המדרש, מה חול הוא גדר על הים, אף חכמתו של שלמה גדרה אותו. הקב"ה עשה את החול גדר לים, שהגלים לא יעברו את החול. אומרים חז"ל, שלמה המלך היה חכם מכל האדם, מה חכמה זו עשתה לו, אף חכמתו גדרה לשלמה, הוא עשה לעצמו כל מיני גדרים.

אדם רגיל לא היה זקוק לזה, אבל שלמה, כיון שהיה חכם מכל האדם, אז מכל חכמה גדר את עצמו וקיבל על עצמו עוד קבלה ועוד קבלה.

מאן דהוא ביקש מהרב דסלר ז"ל עצה לרוחניות, איזה עצה יכול לתת לו אמר לו הרב דסלר, קנה לך מידת העקביות ובזה תצליח!!! לכל מה שאתה חפץ, צריך האדם להיות קבוע כי הדבר יציב, עקבי. יום אחר יום, שבוע אחר שבוע, חודש אחרי חודש, להיות יציב ועקבי, ללכת בעקבות ההכרה שלו. הוא יודע למה מצפה מעצמו ולא להיות נתון לתנודות ולמצבי רוח, אלא להיות יציב, ללכת צעד אחר צעד כפי מה שההכרה שלו אומרת.

גדלות לא נמדדת בפריקת עול, עלולה לפעמים להכנס איזה מחשבה לראש, עכשיו אני עובר לשיבה גדולה, אז ממילא אני בחור מבוגר ואני יכול

לעשות מה שאני רוצה, אני יכול לעשן ואני יכול לקנות לי מה שאני רוצה ואף אחד לא יגיד לי מה לעשות. גדלות איננה פריקת עול, גדלות זה קבלת עול מה שבחור נהיה יותר מבוגר, אם רציני ויש לו שאיפה לעלות ולגדול אד הוא יודע שככול שנהיה מבוגר יותר מקבל על עצמו עוד עול, ככל שנהיה מבוגר וגדול יותר מקבל על עצמו ומעצמו עוד עול. ומלכותו ברצון קיבלו עליהם ולא שכפו עליהם.

בחור שמגיע לשיבה גדולה צריך לדעת שבעצם עכשיו נותנים לו רבותיו סימני דרך ואני צריך ללכת בעקבות הסימני דרך. אבל בעצם אני אחראי על עצמי, אני מסוגל להיות אחראי על עצמי ולגדל את עצמי עד הסוף.

עוד נקודה, ת"ח נקראים בנאים, הגמ' במסכת שבת שבגד שיש לו כתם של שומן, אז אם בעה"ב של הבגד הוא אדם פשוט, אז ודאי זו חציצה לגבי טבילה, אם הכתם משני הצדדים. אבל בגד של בנאים, אם הכתם מצד אחד כבר חוצץ הטבילה. כך ת"ח, שכשיש להם כתם בצד אחד כבר חוצץ ומקפידים על זה. ואומרים חז"ל, מאי בנאים, אלו ת"ח שעוסקים בבנינו של עולם כל ימיהם, איזה עולם הם בונים? את עצמם! הם עוסקים בבנין כל החיים שלהם, ובונים את עצמם עד שמגיעים לדרגה גבוהה.

בחורים יקרים, אנו עכשיו מתכוננים לעבור כל אחד לשיבה גדולה שההשגחה העליונה הולכת איתנו לשם על מנת באמת לגדול ויש לכם ציפיות גדולות. והציפיות יכולות להתקיים, אם אתם תדעו שאתם הולכים לקראת מטרה נשגבה. והמטרה הזו, בכדי לקיימה, כרוכה בניסיונות מסוימים וצריך לעמוד בניסיונות האלה כדי שבאמת אפשר יהיה לצמוח ולגדול ולהגיע למה שבנ"א מסוגל להגיע. אם תיגשו בגישה כזו אז הקב"ה יתן ויעזור שכל אחד ואחד מהבחורים היקרים שנמצאים כאן יעלה ויצמח ויהיה לאלנא רברבא ולפאר ות"ח מופלג ויר"ש ועובד ד' במדרגה גבוהה ושכלל ישראל יהנה מכם עד 120 שנה.

